

INFORMÁCIE ZPMP v SR ^{3-4/2021}

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

téma:
SOCIÁLNA REHABILITÁCIA

BIVIO

BIVIO

BIVIO NIE JE OBYČAJNÝ HOTEL S REŠTAURÁCIOU A PRÁČOVŇOU.

Sme unikátny sociálny podnik s rehabilitačno-vzdelávacím centrom, v ktorom sa ľudia s mentálnym postihnutím zaúčajú v jednotlivých prevádzkach na profesie ako čašníik, chyžná, pomocná sila v kuchyni či pracovník práčovne.

Podporiť nás môžete aj formou finančného daru na náš transparentný účet: SK45 0900 0000 0051 6583 0902
Zo srdca ďakujeme!

NAŠA PONUKA

HOTEL

Ubytujte u nás svojich blízkych či obchodných partnerov. K dispozícii máme 10 dvojlôžkových izieb a bezplatné parkovanie. Ponúkame aj denné prenájmy formou „hotel office“.

REŠTAURÁCIA

Varíme chutné a kvalitné jedlá z čerstvých surovín. Denné menu a à la carte či sezónne alebo individuálne ponuky, aj na dovoz až k vám domov.

PRÁČOVŇA

Radi operieme a vyžehlíme vašu veľkorozmernú bielizeň.

Recepcia: 02 2085 0710
Reštaurácia: 0917 694 297
www.bivio.sk

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike, občianske združenie, r., s. p.
Alstrova 153, 831 06 Bratislava,
IČO: 00683191
IČ DPH: SK2020804621

Objednávka INFORMÁCIÍ ZPMP na rok 2021

Milí čitatelia,
aj v roku 2021 si môžete objednať časopis **Informácie ZPMP v SR**. Ak máte záujem, vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu: **Republiková centrála ZPMP v SR, Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava**. Dobrovoľný príspevok je 12 €. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP v SR na rok 2021

Meno, priezvisko:

Adresa (telefónne číslo):

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

Objednávam si viac výtlačkov (napíšte počet)

Dátum a podpis objednávateľa

Dobrovoľný príspevok možno uhradiť: prevodom na účet

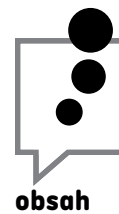
poukážkou typu U na pošte

Číslo účtu: **SK550200000000140534012** / Variabilný symbol: **60421**

ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV

Obsah

- 2 **Úvodník**
// Ing. Dagmar Blažeková
- 3 • Rozhovor so Slovenkou roka 2021 za oblasť Charita PhDr. Ivetou Mišovou
Téma – Sociálna rehabilitácia
- 6 • Rehabilitačné stredisko BIVIO // PhDr. Iveta Mišová
- 8 • Rehabilitačné stredisko Impulz, ZPMP v Petržalke //
Mgr. Barbora Horinková, Mgr. Ľubica Maštalírová
- 10 • Rehabilitačné stredisko ROSA // Mgr. Pavol Orlovský
- 12 • Individuálny prístup, láskavosť, dôvera a spolupráca – na tom staviame naše Vstúpte //
Vstúpte, n. o.
- 14 • Rehabilitačné stredisko – ambulatná forma – DSS HRABINY Nová Baňa // Bc. Lenka Psoťková
- 15 **Farby života**
Zdravotná starostlivosť
- 23 • Zubné ošetrovanie pacientov v celkovej anestézii //
Mgr. Marián Horanič, PhDr. Iveta Mišová
Sociálna poradňa
- 25 • Sociálne poradenstvo // Mgr. Ľubica Vyberalová
Sociálne podnikanie
- 27 • Pohľad na sociálne podnikanie, alebo... PRÍĎTE DO BIVIO! // Mgr. Marián Horanič
Terapie
- 28 • Dr. Vel a jeho rehabilitačná metóda
Rozhovor
- 30 • 10 otázok pre... PhDr. Janu Matulovú
Sebaobhajovanie
- 32 • Stretnutie sebaobhajcov v Uherskom Hradišti // Mgr. Ľubica Vyberalová
Príhovor komisárky
- 33 • 6 rokov komisárky
- 35 **Správy z centrály**

Informácie ZPMP v SR 3 – 4/2021 // Občasník // Vydalo: ZPMP v SR • Alstrova 6073/153 • 831 06 Bratislava // IČO 00683191

tel: 0905 709 557, 0917 641 595 // e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk

Dátum vydania: 3. 11. 2021 // Ročník vydania: 28 // Redakčne spracovali: PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Martina Jarolíňová, Mgr. Mária Baláž Gyuranová

• Mgr. Zuzana Kolláriková • Mgr. Marián Horanič // Redakčná rada: Elena Kopalová • PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Magda Papánková

• Mgr. Ľubica Vyberalová • Mgr. Zuzana Kolláriková • Mgr. Martina Jarolíňová • Mgr. Marián Horanič

Jazyková korektúra: Redigovanie, s. r. o. // foto: archív ZPMP v SR, archív Rehabilitačné stredisko pri DSS Hrabiny Nová Baňa, Impulz ZPMP

v Petržalke, Ivona Orešková, OSV BSK, ROSA Bratislava Dúbravka, Vstúpte, n. o. Malacky, TK BIBS Myjava. Grafický dizajn: Zuzana Chmelová

// Tlač: POLYGRAFICKÉ CENTRUM // www.polygrafcentrum.sk

Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s výhradným a predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.

Vychádza s finančnou podporou MPSVR SR // Objednávky zasielajte na adresu: ZPMP v SR • Alstrova 6073/153 • 831 06 Bratislava

Registované MK SR č. ev 629/08. Podávanie novinových zásielok povolené RP Bratislava, č. j. 1591/96-P z 10. 04. 1996.

Dobrovoľný príspevok 12 €.

Milí priatelia,

je tu koniec leta, dni sú kratšie a rána chladnejšie, jeseň sa začína prejavovať čoraz intenzívnejšie, aj keď podvedome ešte dúfame, že teplejšie dni prídu – tešíme sa na babie leto. Myslím si, že podobný cyklus, aj keď nie v rovnakom trvaní, sa v poslednom čase prejavuje i v medziľudských vzťahoch, hoci mám pocit, že toho „sociálneho leta“ je stále menej a menej.

Často počúvam, že žijeme v čudnom období. Avšak nie obdobie je čudné, to odráža len naše videnie sveta, naše názory, vzájomné chápanie jeden druhého. Čudný je čiernobiely pohľad na dianie okolo nás.

Viem, že medziľudské vzťahy sú výrazne ovplyvnené problémami a obmedzeniami, ktoré prináša každodenný život. V súčasnosti je to intenzívnejšie práve pre obavy z neistej budúcnosti, zo strachu o zdravie svoje, svojich blízkych. Život každého z nás poznačila covidová pandémia. Neviem si však vysvetliť to, ako sa mohla stratiť vzájomná úcta, pochopenie a akceptovanie rôznych názorov a postojov. Prečo sme presvedčení, že len tá moja pravda je správna, to moje videnie sveta, politiky, vedy je jedinečné a všetky ostatné názory sú na úrovni... tu by som už musela použiť vulgarizmy, ktoré sú v poslednom čase súčasťou nielen sociálnych sietí, ale aj slovníka našich politikov. Tých politikov, ktorí by mali spoločnosť spájať, a nie v rámci svojich ambícií a zbierania politických bodov rozdeľovať a vnášať medzi ľudí nepriateľstvo, nenávisť a neistotu.

Áno, takto nepriamo som sa chcela dostať k téme, ktorá v posledných dňoch najčastejšie rezonuje v médiách, rozdeľuje rodiny, rozbíja priateľské vzťahy – k téme očkovania. Či sme očkovaní alebo nie, asi máme všetci svoje dôvody, na základe ktorých sme sa rozhodli. Skúsme však akceptovať jedinečnosť každého človeka a jeho priority aj v tejto problematike. Skúsme prijať rôzne názory bez urážok, vytvoriť prostredie, kde sa diskutuje bez emócií, veď máme všetci jeden cieľ – prežiť túto etapu života plnohodnotne, bez ujmy na zdraví, bez fyzických a psychických následkov.

Dúfam, že aj po týchto úvahách vás môžem aj naďalej oslovovať priatelia: „Takže, priatelia, želim vám krásnu jeseň a leto v duši a vo vzťahoch.“

Na záver by som sa chcela podeliť ešte s jedným postrehom. Určite sa k väčšine z vás dostala informácia o tom, že Slovenkou roka 2021 v kategórii Charita sa stala Iveta Mišová. Myslím si, že nie je potrebné ju predstavovať, za jej prácu hovoria výsledky, ktoré sa nás dotýkajú, s ktorými sa môžeme stretávať. Ja som však rada, a som tiež hrdá, že za týmto ocenením sa neskrýva pre mňa neznáma osoba, ale prvýkrát môžem povedať, že ocenenú osobnosť poznám osobne, poznám jej angažovanosť, a tiež výsledky dlhodobého pôsobenia v združení.

„Ivetka, srdečne blahoželám k oceneniu, a tiež aj k pozitívnemu zviditeľneniu našej komunity.“

Ing. Dagmar Blažeková
členka Predsedníctva ZPMP v SR

Rozhovor so Slovenkou roka 2021 za oblasť CHARITA PhDr. Ivetou Mišovou

• Ako ste sa dozvedeli o svojej nominácii na Slovenku roka v kategórii Charita?

Začiatkom roka mi zavolała projektová manažérka z časopisu Slovenka pani Janegová a oznámila mi, že som bola nominovaná v ankete Slovenka roka 2021. Netušila som, kto zaslal nomináciu, bolo to pre mňa veľké prekvapenie a až o niekoľko týždňov som zistila, že to bola naša externá spolupracovníčka Martina Jarolíňová, ktorá sa podieľa na tvorbe našich časopisov.

• Čo vám prebehlo myslou po oznámení vášho mena ako víťazky danej kategórie?

Bol to príjemný pocit, zažiť to a vedieť, že vám ľudia dali dôveru. Úprimne všetkým ďakujem. V tej chvíli, keď kráčate na pódium (panebože, len sa nepotknúť!) a viete, že budete v priamom prenose, je dôležité povedať niečo zmysluplné. Tak v tej chvíli som myslela na to, komu poďakovať a čo povedať, a najmä zviditeľniť BIVIO. Asi je to už taká profesionálna deformácia, že všade, kde sa zjavím sa ho snažím spomenúť. Mala som a mám veľkú radosť. Vnímam to ako ocenenie svojej dlhoročnej práce a práce mojich kolegyň, kolegov, spolupracovníkov pri rôznych činnostiach a pri naplňaní úloh a cieľov, ktoré si kladieme. Zároveň je to aj zodpovednosť a nové úlohy predo mnou. Anketa Slovenka roka sa snaží každoročne zviditeľniť ženy, dámy, ktoré si za svoju prácu zaslúžia mimoriadne uznanie a ktoré nie sú súčasťou šoubiznisu. Ja v oblasti charity, resp. v sociálnej oblasti poznám také, ktoré si bezpochyby ocenenie zaslúžia, a nie je ich málo.

• Spomeniete si na svoje začiatky profesionálnej práce v ZPMP, bol pre vás v tomto období niekto vzorom, inšpirátorom?

Moje pôsobenie v združení sa datuje do roku 1990, to je už 31 rokov... Na začiatku, tesne po nežnej revolúcii, sme začali ako rodina navštevovať ZPMP v Petržalke. Bolo to obdobie plné nádejí a entuziazmu. Mali sme veľký hlad po informáciách, chceli sme sa učiť, spoznávať nové veci a meniť svet k lepšiemu. Začala som sa venovať dobrovoľníckej práci, zmenila som svoju profesionálnu dráhu tým, že som vyštudovala sociálnu prácu a to už bol len krok k tomu, aby

som sa v tejto oblasti aj zamestnala a mohla robiť naplno prácu, ktorá je pre mňa zmysluplná. Od roku 2000 pracujem na centrále ZPMP v SR ako riaditeľka. Nemala som nejaké „vzory“, no veľmi som si vážila prácu mnohých a inšpirovala som sa osobnosťami, ktoré pôsobili v oblasti pomoci ľuďom s mentálnym postihnutím. Mnohí z nich pôsobili alebo pôsobia na pôde ZPMP v SR. Nedá sa vymenovať všetkých, ktorí ma niečím zaujali, spomeniem aspoň niektorých, ktorí zanechali vo mne istú pečať pred mnohými rokmi. Dámy, ako Elena Kopalová, Edita Žákovičová, Eva Brestenská, Alena Repiščáková, Maja Šustrová, Terézia Semaňáková, Jana Čajágievová, Paťa Jariabková, Soňa Holúbková a z pánov profesor Karol Matulay, Slavoj Krupa, Laco Krajčovič... A potom osobnosti, ktoré sú pre mňa inšpiráciou doteraz, Viera Záhorcová, Ľuba Vyberalová, Stefi Nováková, Magda Papánková, Marica Šiková, Zuzana Stavrovská, Maroš Horanič, Braňo Mamojka, Andrej Mičunek, Robo Lezo, Dušan Fabian... Veľmi si vážim všetkých rodičov a odborníkov, ktorí sa snažia zlepšovať životné podmienky ľudí s mentálnym postihnutím. A kolegyne, kolegov, s ktorými plníme často náročné úlohy. Som veľmi rada, že mám okolo seba tím, na ktorý sa môžem spoľahnúť či už v prevádzkach BIVIO alebo pri tradičných činnostiach združenia. Teším sa, že som súčasťou našej veľkej siete a viem, že nech zavítam do ktoréhokoľvek kraja, všade nájdem skvelých ľudí, s ktorými sa môžem porozprávať a niečo od nich naučiť.

rozhovor

• **Kde beriete a čo vám dodáva silu a presvedčenie „bojovať“ za zlepšenie každodenných podmienok života ľudí s MP?**

Dôležité je veriť tomu, čo robíte a veriť sám sebe. Ak by som nebola presvedčená, že to má veľký zmysel, nevydržala by som to robiť. Lebo za tie roky som zažila mnohé krásne a radosné chvíle, ale aj veľmi ťažké, keď som sa stretla s pretvárkou, závisťou, intrigami, negativizmom. Ale veď život je už taký, farebný a rozmanitý.

Prvotným impulzom pre prácu v tejto oblasti bolo samozrejme narodenie môjho prvorođeného syna Matka. Keď som videla to množstvo predsudkov a nepochopenia zo strany spoločnosti, musela som sa zaradiť do skupiny tzv. bojovníkov. Ja som bola vždy taký malý bojovník za „práva“ a spravodlivosť. Už ako dieťa som sa zastávala slabších, zraniteľnejších, to je prosto vo mne, s tým som sa narodila. A keď sa k tejto vlastnosti pridá trochu tvrdohlavosti a pevnej vôle, rovnica je jasná. Verím tomu, že každý má právo žiť na tejto zemi plnohodnotný a zmysluplný život a je našou povinnosťou pomáhať tým, ktorí pomoc potrebujú a vyžadujú. A silu beriem jednak v mojej rodine, manžel, deti, vnúčatá, to je láska. Potom sú to priatelia, je zopár tých, ktorí ma vypočujú, keď je zle a potešia sa so mnou, keď je dobre. No a bonus, to sú práve ľudia s mentálnym postihnutím, tie čisté a úprimné duše, s ktorými sa dá vždy potešiť a pookriať pri nich.

• **Čo stojí pred vami, akým prioritám (nehovorím o problémoch, tých je v oblasti ľudí s MP neúrekom) sa budete venovať v najbližšom období, máte nespĺnený sen vo svojej práci?**

Úlohy sú jasne dané. Tým, že sme s Marošom Horaničom vymysleli BIVIO, zariadili sme si nikdy nekončiacu prácu:). Možno sa to zdá jednoduché, ale je to veľmi ťažká práca. Spojili sme neziskový sektor s podnikateľskými prevádzkami, zamestnávame 25 ľudí, ďalších desať začneme na prácu. Hotel, reštaurácia, pracovňa sú prevádzky otvorené pre verejnosť. A všetko musí fungovať na jednotku. Musíme

dodržiavať zákony, nariadenia, hygienické predpisy, opatrenia. V tom nám pomáhajú aj vedúci prevádzok, za gastro Matúš Fríbert a za hotelovú časť s pracovňou Andrea Joštová. Medzi moje ďalšie úlohy patrí poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva, sociálnych služieb, publikačná činnosť, v priebehu roka tradičné projekty, napríklad Deň krivých zrkadiel, vzdelávacie aktivity, spolupráca so zahraničím. A potom je tu srdcovka, obhajoba práv a záujmov. To je oblasť, kde sa práca nikdy nekončí. Od roku 2010 sa snažíme presadiť do života tzv. opatrovnícku reformu a nové nástroje pomoci a ochrany (napr. podporované rozhodovanie) a stále sme len v polčase, najnovším príslubom na zmenu zo strany MS SR je rok 2022. Pripravuje sa novela zákona o kompenzáciách, reforma posudkového systému, zmeny v dôchodkovom poistení, dlhodobá starostlivosť atď. A všade je čo riešiť a dávať pozor, aby tie zmeny neublížili tým, ktorých zastupujeme. A život tak rýchlo letí. Ak mám byť úprimná, očakávala som, že 30 rokov po revolúcii už predsa len budeme ďalej. Že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím bude implementovaný do praxe vo všetkých oblastiach života. Tých nesplnených želaní je asi viac. Bola by som rada, ak by sa k našej práci pridali aj mladší rodičia, tí, ktorí majú deti na základných školách a nemusia ešte myslieť na to, čo bude o pár rokov. Aby sme tú štafetu plynulo odovzdávali a zároveň bežali ďalej. Lebo dať sa zvoliť za funkcionára, do predsedníctva, do výboru a pod. znamená venovať kus svojho ja a svojho času iným. Ale ten pocit stojí za to.

• **Cítite zvýšený záujem médií, ľudí, nielen z blízkeho okolia o danú problematiku po získaní ocenenia?**

Pravdupovediac, zatiaľ ani nie, ozvali sa mi z redakcií Mostov inklúzie a Slniečnica, to sú „naši“. Robila som jeden krátky rozhovor pre Slovenský rozhlas a reportáž pre Hospodárske noviny. Možno tá naša téma nie je až taká mainstreamová, neviem... ťažko povedať. V súčasnosti dominujú v médiách iné témy.

Rozhovor pripravila redakcia časopisu

téma

REHABILITAČNÉ STREDISKÁ

Systém sociálnych služieb v podmienkach Slovenska je nastavený tak, aby v ideálnom prípade pomohol komplexne človeku, ktorý ich potrebuje. Teda, aby sa človek prostredníctvom sociálnych služieb zorientoval vo svojej situácii, aby získal poradenstvo pre vhodné riešenie svojej situácie, ale aj, aby mu napomáhali prekonávať negatívne účinky problémov, ktorým čelí.

Dôležitým nástrojom na prekonávanie následkov zdravotného postihnutia je v systéme sociálnych služieb sociálna rehabilitácia. Ide o odbornú činnosť zameranú na podporu samostatnosti, nezávislosti a sebaistočnosti rozvojom a nácvikom zručností alebo aktivizovaním schopností v rôznych oblastiach života.

Dôležitú úlohu v poskytovaní sociálnej rehabilitácie hrajú rehabilitačné strediská. Podstatným obsahom ich činnosti je totiž poskytovanie sociálnej rehabilitácie.

Odkázanosť na služby rehabilitačného strediska sa posudzuje na príslušnom samosprávnom kraji a okrem sociálnej rehabilitácie sa v nich poskytuje aj sociálne poradenstvo a pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby. Pokiaľ rehabilitačné stredisko poskytuje svoje služby pobytovou formou, má povinnosť poskytovať aj ubytovanie, stravovanie, pranie, upratovanie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva. Pobytovú formu možno poskytovať len 3 mesiace. Poskytovanie sociálnych služieb v rehabilitačnom stredisku nie je bezplatné. Výška príspevku sa môže v jednotlivých prevádzkach líšiť.

Keďže služby rehabilitačných stredísk môžu využívať aj ľudia s mentálnym postihnutím, rozhodli sme sa v tomto čísle časopisu Informácie priniesť prehľad o činnosti niektorých rehabilitačných stredísk na Slovensku, ktoré poskytujú svoje služby tejto cieľovej skupine.

Rehabilitačné stredisko BIVIO

Rehabilitačné stredisko BIVIO (ďalej len RS BIVIO) prevádzkuje Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike. Poskytuje sociálne služby osobám s mentálnym a kombinovaným postihnutím, ktoré sú odkázané na pomoc inej osoby (v ďalšom texte „klienti“). Stredisko má kapacitu päť miest, rozdelených medzi desať osôb.

Miestom poskytovania služby je Alstrova ul. 6073/153, Bratislava Rača. Sociálna služba je registrovaná v Bratislavskom samosprávnom kraji. Klienti, ktorí do strediska prichádzajú, majú posúdenú odkázanosť na daný druh sociálnej služby v zmysle zákona o sociálnych službách. Viac informácií ku žiadosti nájdete tu: <https://bratislavskykraj.sk/socialne-veci/ziadosti-a-tlaciva/>

V stredisku poskytujeme sociálnu rehabilitáciu, sociálne poradenstvo, pomáhame pri odkázanosti na pomoc inej osoby a nosnou službou je pracovná rehabilitácia.

Sociálnu rehabilitáciu máme zameranú na podporu samostatnosti, nezávislosti, sebaistočnosti prostredníctvom rozvoja a nácvikom zručností alebo aktivizovaním schopností a posilňovaním návykov pri sebaobslužbe, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách. Naším cieľom je dosiahnutie maximálneho stupňa inklúzie do spoločnosti a následné zaradenie klientov do pracovného procesu.

RS BIVIO aktívne spolupracuje s rodinami a príbuznými klientov a zamestnancami podporovaného bývania. Klienti sa pripravujú nielen v teoretickej, ale aj v praktickej rovine. Praktický tréning prebieha v reálnych podmienkach v sociálnom integračnom podniku BIVIO, v jednotlivých prevádzkach – hoteli, reštaurácii s kuchyňou a práčovni. Súčasťou komplexu je i záhrada.

Zameranie práce s klientom v teoretickej časti je orientované predovšetkým na oblasti, v ktorých môžu klienti nájsť v budúcnosti pracovné uplatnenie, napr. základy potravinárstva a gastronómie, starostlivosť o čistotu bielizne, čistotu prostredia a upratovanie.

V rámci komunikačných zručností trénujeme postupy hľadania zamestnania, komunikáciu na pracovisku, vzťa-

hy na pracovisku. Venujeme sa dodržiavaniu bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku, používaniu pridelených ochranných pracovných prostriedkov. Nacvičujeme prípravu na zamestnanie, ako funguje evidencia dochádzky, ako si vyplniť dovolenkový lístok, priepustku k lekárovi, ako ospravedlniť v práci neúčast, dokedy informovať zamestnávateľa o svojej neprítomnosti v práci, aké doklady sa predkladajú pri nástupe do zamestnania napr. osobný dotazník, rozhodnutie o invalidnom dôchodku a pod.

Rozhovory o jednotlivých témach sú spájané s modelovými situáciami – ako prebieha pracovný pohovor, ako majú komunikovať s kolegami v práci, ako sa správať k nadriadenému. Tréning modelových situácií absolvuje každý klient aj individuálne podľa jeho potrieb.

Výhodou začlenenia RS BIVIO do reálnych prevádzok je, ako sme spomenuli v úvode, že praktický nácvik absolvujú klienti počas plnej prevádzky, nejde o simulované pracovné prostredie. Pracovné zručnosti si rozvíjajú v prostredí, ktoré zodpovedá skutočnosti.

Do prevádzok bývajú klienti rozdelení na základe svojich osobných predpokladov a preferencií. Každý klient by si mal vyskúšať všetky druhy prác, prejsť všetkými prevádzkami, aby sa vedel rozhodnúť, kde chce v budúcnosti pracovať a v čom je dobrý. Zohľadňujeme však aj individuálne potreby klientov a ich zdravotný stav, preto niektorí klienti trénujú rozvoj pracovných zručností iba v niektorých prevádzkach, na ktorých zotrávajú dlhšie, podľa potreby. Činnosť RS BIVIO bola v uplynulých mesiacoch tiež poznamenaná situáciou v súvislosti s Covidom-19, prijatými opatreniami vlády, ktoré mali vplyv na prácu s klientmi a ich praktickú prípravu na zamestnanie. Zamestnanci museli hľadať také formy práce, aby neporušili prijaté opatrenia. Reštrikcie sa dotkli aj praktickej prípravy klientov, zatvorenie hotela, reštaurácie spôsobilo, že bolo o niečo menej možností na nácvik pracovných zručností, o to viac sme sa preto venovali nácviku modelových situácií. V súčasnosti je stav stabilizovaný.

Personálne zabezpečujú sociálnu a pracovnú rehabilitáciu sociálna pracovníčka, špeciálna pedagogička a pedagóg, koordinátorka práce s klientmi a komunikácie so zamestnávateľmi v spolupráci s vedúcimi zamestnancami daných

prevádzok, ako aj s ďalšími zamestnancami. Personál pravidelne vyhodnocuje, ako sa klientom na danej pozícii darí, v čom potrebujú podporu, čo ich motivuje, či ich práca baví a pod. Stanovené ciele sa darí naplňovať, avšak občas musíme inovovať, resp. vymyslieť nové postupy práce a tréningov.

V prípade záujmu o poskytnutie služby v RS BIVIO kontaktujte: PhDr. Iveta Mišová, 0905 709 557, misova@zmpvsvr.sk, Mgr. Marián Horanič, 0903 244 553, marian.horanic@zmpvsvr.sk

Spracovala: PhDr. Iveta Mišová

Impulz, Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Petržalke, vzniklo v roku 2001. Naše združenie prevádzkuje chránenú dielňu, v ktorej pracujú zamestnanci s mentálnym postihnutím, a rehabilitačné stredisko poskytujúce sociálne služby klientom – ľuďom s mentálnym postihnutím.

Cieľom rehabilitačného strediska je vytvárať pre našich klientov podnetné a aktivizujúce prostredie a podporovať ich k čo najväčšej samostatnosti. Upevňujeme a rozvíjame ich návyky a zručnosti potrebné na zvládnutie kľúčových praktických činností aj schopnosti komunikovať a orientovať sa v bežných situáciách na verejnosti. Podporujeme rozvoj individuality klientov a vytvárame im príležitosti, aby rozvíjali svoju kreativitu, zručnosti a pracovné návyky. V rehabilitačnom stredisku poskytujeme sociálne služby klientom s rôznym stupňom mentálneho postihnutia. Každý z nich je iný, a tak aj naše metódy a spôsob práce vychádzajú z ich individuálnych potrieb, pričom kladieme veľký dôraz na partnerský vzťah založený na vzájomnej dôvere a porozumení medzi klientom a odborným pracovníkom. Postupujeme podľa individuálneho plánu rozvoja, ktorý vytyčuje konkrétne kroky pre klienta, aby si minimálne udržal, ale hlavne zvýšil stupeň svojich schopností.

Aktivity v rehabilitačnom stredisku možno rozdeliť do niekoľkých skupín. Každá z nich má svoj význam v živote klienta a pomáha mu rozvíjať jeho pozitívny potenciál. Patria sem napríklad vzdelávacie aktivity a aktivity zamerané na tréning sociálnych zručností. Klienti sa oboznamujú so svojimi práva-ami a povinnosťami, s fungovaním služieb, úradov a rôznych inštitúcií, kde vedú v prípade potreby vyhľadať pomoc. Rozprávame sa o tom, aké majú ako ľudia s mentálnym postihnutím možnosti v oblasti bývania, zamestnania a sociálnych služieb. Na komunitách využívame tiež rôzne kreatívne formy práce – hráme situácie, s akými sa môžu v samostatnom živote stretnúť. V bezpečnom prostredí si skúšajú, ako môžu v daných situáciách reagovať. Napríklad, čo treba urobiť ak si zabudnú kľúče vo dverách, alebo keď sa niekde stratia.

Rovnako sa zaoberáme otázkami vzťahov, komunikácie medzi ľuďmi, komunikácie s rôznymi úradmi a službami, venujeme sa aj témam vlastného zdravia a starostlivosti oň. Aj pre našich klientov je dôležité používanie rôznych technologických komunikačných zariadení. Klienti si preto osvojujú základy práce s počítačom, čo tiež zvyšuje ich šance pri hľadaní si práce, ale aj získavaní informácií o tom,

čo ich zaujíma. Na počítači si môžu vytvárať vlastné prezentácie, ktoré predstavujú ostatným klientom, čo zvyšuje ich prezentačné aj komunikačné zručnosti. Témy ich prednášok sú rôzne – závisia od ich záujmov a aj želaní, napríklad prezentácie o mestách, ktoré sa im páčia, alebo chcú navštíviť, o obľúbených hercoch, psích plemenách, prípadne o liečivých bylinkách.

Medzi veľmi dôležité činnosti, ktoré klientom v značnej miere môžu pomôcť v ich praktickom živote, patria aktivity na rozvoj sebaobslužných činností. Klienti trénujú nakupovanie v obchode, kde sa učia pracovať s peniazmi a posudzovať ich hodnotu. Raz týždenne si overujú svoje zručnosti v kuchyni. Jedlo, ktoré navaria alebo upečú, potom servírujú ostatným klientom. Pravidelne sa venujú aj upratovaniu, praniu, a tiež žehleniu.

Najobľúbenejšími činnosťami našich klientov sú práve tie tvorivé. Rozvíjajú si pri nich predstavivosť, jemnú motoriku a relaxujú telo i dušu. Jednou z najobľúbenejších je práca s keramickou hlinou. Klienti sa učia modelovať rôzne predmety podľa predlohy, ale aj podľa vlastnej fantázie. Zapájajú sa každý rok aj do tvorby produktov, ktoré si u nás objednávajú firmy v rámci náhradného plnenia, aby pomohli nášmu združeniu. To je ďalšia príležitosť zlepšovať ich zručnosti pri práci s rôznymi druhmi materiálov. Tým, že sa do realizácie zákaziek okrem zamestnancov chránenej dielne zapájajú aj klienti rehabilitačného strediska, učia sa medzi sebou kooperovať, podporovať sa, ich vzájomné vzťahy sa prehľbujú, sú zodpovednejší a k potrebám iných vnímavejší. Spoločne vyrábali keramických anjelov na vianočný stromček a misky v dizajne divého maku. Veľmi dôležitou súčasťou kreatívnych aktivít je aj arteterapia. Kresba, maľba, grafika, modelovanie a iné výtvarné techniky sú osožnou formou práce s ľuďmi s mentálnym postihnutím. Umožňujú im kreatívne sa vyjadriť, podporujú sebauzdravovacie procesy, pôsobia ako prevencia sociálnych problémov a uvoľňujú signály, ktoré človek s mentálnym postihnutím vysiela k svojmu terapeutovi. Každý výtvarný prejav je viazaný na momentálny psychický stav, na výpoveď o vnútornom svete o cítení o prežívaní, o túžbach a snoch. Naši klienti sú výtvarne veľmi šikovní, o čom svedčí aj niekoľko ocenení z výtvarných salónov ZPMP v SR.

V našom rehabilitačnom stredisku sa každoročne uskutočňuje dobrá prax pre žiakov praktickej školy zo Švabinského ulice v Petržalke. Môžu si u nás vyskúšať prácu s hlinou,

prácu v chránenej dielni, ale aj zažiť veľa nových skúseností a spoznať nových ľudí. Na dobrú prax chodia do chránenej dielne v určené dni aj klienti rehabilitačného strediska. Často ich to motivuje k zodpovednému prístupu k práci, zvyšuje ich sebavedomie a pestuje pracovné návyky. Činnosť chránenej dielne a rehabilitačného strediska pravidelne predstavujeme formou workshoppov na výrobu sviečok pre školy, organizácie a firmy, ale aj na výstavách a predajných trhoch. Každoročne organizujeme Deň otvorených dverí spojený s tvorivými dielňami, kam sa zide cca 250 detí, aj muzikál Farby, ktorý je oslavou rôznorodosti ľudí. Zúčastňuje sa na ňom niekoľko rôznych organizácií, ktoré svojím vystúpením umocňujú hlavnú ideu predstavenia – odlišnosť ľudí, ktorá nás obohacuje a robí vnímavejšími a citlivejšími k potrebám a problémom iných. Na podujatí oceňujeme firmy, ktoré pomohli našej organizácii zadaním zákazky alebo dobrovoľníckou činnosťou certifikátom Firma priateľská k ľuďom s mentálnym postihnutím.

Všetkými aktivitami – či už vzdelávacími alebo terapeutickými – sa snažíme vytvárať pre klientov nášho centra harmonické a inšpiratívne prostredie, ktoré ich má vhodne usmerňovať na ceste k väčšej nezávislosti a naplneniu ich osobných potrieb a cieľov.

Mgr. Barbora Horínková, Mgr. Ľubica Mašťalírová

Rehabilitačné stredisko ROSA

Zariadenie sociálnych služieb ROSA v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja poskytuje všestrannú starostlivosť prijímateľom sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia a nepriaznivého zdravotného stavu. Sociálne služby poskytuje v domove sociálnych služieb, v špecializovanom zariadení a v rehabilitačnom stredisku. Rehabilitačné stredisko poskytuje sociálnu rehabilitáciu a sociálne poradenstvo osobám od 6 do 40 rokov veku, najmä s mentálnym postihnutím v kombinácii s telesným postihnutím, duševnými poruchami a poruchami správania.

Služby sa poskytujú ambulantnou formou v čase od 7.00 do 18.00 hod. K ďalším službám v zmysle zákona 448/2008 Z. z. je v rehabilitačnom stredisku možné poskytnúť pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, a to ubytovanie, stravovanie, pranie, upratovanie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva.

Rehabilitačné stredisko využíva individuálnu a najmä skupinovú formu intervencie. Skupiny pracujú maximálne v počte deväť prijímateľov. Zloženie skupín vyplýva v závislosti od veku, druhu a stupňa postihnutia, záujmov a potrieb prijímateľa, čo umožňuje adekvátny rozvoj možností a schopností ich členov v oblasti sociálnej rehabilitácie. Každý klient má vypracovaný individuálny plán v spolupráci s rodinou a odborným zamestnancom, v ktorom si stanovuje krátkodobé i dlhodobé ciele zamerané na získavanie a posilňovanie praktických zručností a návykov bežného života podporujúce hlavne jeho samostatnosť, nízku mieru závislosti a sebestačnosť. Ako pomôcka pri orientácii v štruktúre programu a pravidlách fungovania rehabilitačného strediska slúži prijímateľom domáci poriadok vytvorený v ľahko zrozumiteľnom a čitateľnom texte, s ktorým sú oboznámení pri nástupe do zariadenia.

Každá skupina prijímateľov má samostatnú spoločenskú miestnosť a svoje denné rituály, ktorými sa začína príprava na plánované činnosti konkrétneho dňa. V podstate sú veľmi podobné, prispôbené momentálnemu stavu a schopnostiam klientov. Spravidla sa začínajú rannou komunitou alebo vlastnou hymnou a počas komunity sú oboznamovaní s aktivitami dňa a plánmi na týždeň, prípadne mesiac. Zohľadňujú sa samozrejme ich vlastné návrhy, pripomienky a vlastná iniciatíva. Aktivity klientov sú nasmerované na

rozvoj pracovných zručností a návykov, v rámci ktorých sa aktívne podieľajú na úprave areálu zariadenia, na starostlivosti o kvety vo vnútorných priestoroch budovy, a taktiež pracujú na farme, kde sa starajú o domáce zvieratá a vtáctvo. Počas dňa majú možnosť seberealizácie v záujmových útvaroch, ako je napríklad tanečný krúžok, paličkovanie, futbal, florbal, stolný futbal, šípky. V rámci arteterapie sa venujú práci s farbami a hlinou, vytvárajú obrazy a drobné umelecké predmety slúžiace ako darčeky, alebo sa realizuje výstava týchto malých umeleckých diel v zariadení, poprípade i v priestoroch iných inštitúcií. V rámci individuálnej sociálnej rehabilitácie majú klienti možnosť navštevovať snoezelen, muzikoterapiu a liečebnú rehabilitáciu. K obľúbeným aktivitám klientov patria varenie a pečenie, v rámci nich si dokážu sami pripraviť malé pohostenia pri rôznych príležitostiach.

V zariadení participuje na návrhoch a pripomienkach týkajúcich sa života klientov aj Rada klientov, tvorená zástupcami z jednotlivých oddelení. Stretnutia bývajú zvolávané podľa potreby, minimálne štvrťročne za účasti prizvaných hostí a zástupcov z vedenia zariadenia.

I napriek negatívnej súčasnej celosvetovej situácii ohrozenia vírusom COVID 19, ktorá výrazne obmedzuje aktivity, činnosť, naplánované akcie a plnenie individuálnych plánov prijímateľov sociálnej služby v rehabilitačnom stredisku, podarilo sa nám v rámci možností zrealizovať aj aktivity orientované na rozvíjanie poznania vo sfére kultúry a v oblasti socializácie klientov. Zrealizovali sa návštevy galérií, múzeí, výstav, pamätníkov, záhrad a parkov v rámci Bratislavy, zorganizovali sme exkurziu do Národnej rady Slovenskej republiky a udržiavali priateľské kontakty so študentmi gymnázia Matky Alexie. Taktiež sme s klientmi absolvovali celodenný výlet do Českej republiky, kde sme navštívili zámok v Ledniciach a absolvovali plavbu loďou areálom priľahlého parku.

Veľkú obľubu u klientov majú spoločné stretnutia v prírode spojené s opekaním a grilovaním špekáčikov, slaniny a podobných dobrôt.

K netradičným aktivitám v rehabilitačnom stredisku v rámci sociálnej terapie patrí skypping. Hlavnou náplňou našich spoločných stretnutí cez Skype boli aktivity ako „Knižná

krajinka“, „Zahrajme sa so slovami“ (aktivity zamerané na precvičovanie pamäti), „Zábavný zemepis“ (zaujímavosti a kuriozity z Bratislavy, zo Slovenska, zo sveta), „Povedačky“ (podivuhodné príbehy našich a cudzích slov) a „Teplomer pocitov“ (technika, ktorej cieľom je „zistiť vnútorné naladenie osobnosti i skupiny“, prejavenie spokojnosti akceptovania druhých, vyjadrenie ocenenia, nádeje a želania...) Okrem spomínaných aktivít si klienti každú nedeľu v čase od 17.00 do 17.30 h, spoločne vychutnávali svoj „čaj o piatej na diaľku“, kam boli pozvaní aj rodičia našich prijímateľov, ktorí im pomohli s jeho prípravou v domácom prostredí.

Naším cieľom a prioritou v poskytovaní sociálnych služieb v rehabilitačnom stredisku je vytvoriť čo najoptimálnejšie podmienky na podporu a rozvoj osobnosti každého prijímateľa v procese jeho osamostatňovania sa, zvládania a prijatia reality bežného a každodenného života.

Mgr. Pavol Orlovský
riaditeľ ZSS ROSA, Dúbravská cesta 1, 845 29 Bratislava

Individuálny prístup, láskavosť, dôvera a spolupráca – na tom stavíme naše Vstúpte

Nezisková organizácia Vstúpte v Malackách poskytuje už od roku 2006 sociálne služby v rehabilitačnom stredisku ľuďom so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia. Jeho služby využívajú okolo tridsať klientov s rôznymi diagnózami z Malaciek a okolia, väčšina z nich zariadenie navštevuje štyri hodiny denne. Zariadenie má kapacitu 25 klientov.

„Mnohí naši klienti sú s nami od začiatku, starneme spolu, posúvame sa spolu, učíme sa navzájom. Vždy sme kládli a dodnes kládeme dôraz na rodinnú a priateľskú atmosféru v centre. Primárne je pre nás dôležité, aby sociálna rehabilitácia prebiehala veľmi prirodzenou formou. Našou víziou je zabezpečovanie komplexného rozvoja osobnosti každého klienta na základe individuálneho a cieleného prístupu a plánov vytvorených priamo pre jeho potreby a neustále zvyšovanie kvality života ľudí s mentálnym postihnutím, no i poradenská a odľahčujúca pomoc rodinám,“ hovorí zastupujúca riaditeľka Vstúpte, n. o., Katarína Martinová.

Aj v súlade so zvyšovaním kvality poskytovaných sociálnych služieb v rehabilitačnom stredisku sa z roka na rok zlepšuje ponuka pre klientov. Vstúpte sa snaží získať špecialistov z externého prostredia. „Dlhé roky sme navštevovali s našimi klientmi krytú plaváreň dvakrát do týždňa v rámci akvaterapie, no nedávno sme skúšali hodiny aj pod dohľadom skúsenej trénerky. Rovnako sme oslovili pre spoluprácu fyzioterapeutku, ktorá chodí pravidelne s našimi cvičiť, aktuálne do zariadenia na pár hodín nastupuje aj psychologička. Je pre nás dôležité aj neustále vzdelávanie kmeňových zamestnancov. Navštevujú rôzne akreditované kurzy, zvyšujú si kvalifikáciu, či už v oblasti poskytovania rôznych druhov terapií, ale najnovšie sme sa zamerali aj na sexuálnu výchovu,“ ozrejmjuje riaditeľka.

• Ako vyzerá bežný deň v rehabilitačnom stredisku?

Klienti sú rozdelení do viacerých skupín. „Nielen v súvislosti s pandemickou situáciou, ale celkovo sa nám práca v malých skupinách osvedčila. Klienti majú vždy širokú škálu kreatívnych činností, do ktorých sa môžu zapojiť. Nikoho nenútime, každý si vyberá, na čo má v ten deň nastavenie – jedni si v rámci návštevy jemnej motoriky navliekajú náramky, iní strihajú molitan na vankúše pre domáce zvieratka, ktoré šijeme, ďalší paličkujú, maľujú na textil, sklo, je to rôzne,“ vysvetľujú inštruktorky sociálnej rehabilitácie. Sú klienti, ktorí sa

naopak tešia na prácu v kuchyni, pomáhajú s prestieraním, radi varia a pečú. „Väčšinou v piatky mávame nejakú sladkú dobrotu, ktorú si spolu ukuchíme.“ Doobedňajší čas je nabitý aktivitami, poobede je to väčšinou už relax, prechádzka, kavička a rozhovory na rôzne témy.

• Individuálny prístup je najdôležitejší

Vo Vstúpte prešli zamestnanci rôznymi školeniami zameranými na individuálne plánovanie, dôležité je ich pretavenie do konkrétnych postupov pri práci s klientom. „Individuálny prístup je pre nás alfou a omegou. Pri tvorbe individuálnych plánov vychádzame primárne zo želaní a potrieb našich klientov, snažíme sa ich upriamiť na reálne ciele. Tak sa jedni zdokonaľujú vo varení, iní sa učia španielčinu či angličtinu, ďalšiemu z krátkodobého horizontu stačí absolvovať výlet električkou naprieč Bratislavou a podobne. Je to u každého rôzne a práve táto pestrosť a potešenie z radosti pri napĺňaní individuálnych cieľov je naším hnacím motorom,“ zhodujú sa zamestnanci. Individualizovanou je v zariadení Vstúpte aj terapia v snoezelene, či bazálne stimulácie, ktoré vedie skúsená terapeutka.

• Spolupráca je na prvom mieste

Mimoriadne povzbudzujúce v našej práci je vnímanie nášho rehabilitačného strediska okolím. Často nás oslovujú na spoluprácu miestne organizácie. Spolupracujeme s miestnou samosprávou, školami, centrom voľného času, mestským centrom kultúry, mestským centrom sociálnych služieb. Tak vznikli mnohé pekné projekty, ktoré majú už svoju tradíciu. Jedným z nich sú Malacky bez bariér – tvorivé dielne na určitú tému, do ktorých prípravy sú zapoje-

né miestne gymnáziá. Ide o veľké jednodňové podujatie, na ktoré Vstúpte pozýva všetkých malackých škôlkarov a prvostupniarov zo základných škôl. V minulom roku začal v spolupráci s OZ Majella krásny projekt Láskoutvorenie. „Miestni výtvarníci spolu s našimi klientmi vytvorili unikátne výtvarné diela, ktoré sa potom dražili. Takto sa nám podarilo vyzbierať takmer tritisíc eur. V čase, keď sme pre protipandemické opatrenia nemohli zorganizovať tradičný benefičný koncert či ples, bol zisk finančných prostriedkov na skvalitnenie našich služieb ešte cennejší. Skutočná hodnota však nespočívala vo vyzbieraných peniažkoch, ale v úžasných priateľstvách, ktoré počas projektu vznikli, a tiež v pozitívnej odozve verejnosti,“ dodáva riaditeľka K. Martinová. „Nadštandardnú spoluprácu a podporu cítime aj zo strany miestnej samosprávy. Aktuálne vďaka odbornej aj finančnej podpore mesta Malacky ideme z eurofondov rekonštruovať a pristavovať budovu rehabilitačného strediska, v ktorej sídlime.“

• Najväčšie zážitky prinášajú výlety a pobyty

Klienti rehabilitačného strediska Vstúpte sú vďační cestovatelia. „Ak nám to finančná, aktuálne aj pandemická situácia umožňuje, radi organizujeme pre klientov rôzne výlety. Poledenné, najmä v okolí Malaciek, sú mimoriadne populárne. „Tak sme napríklad boli nazbierať levanduľu v Levandulande v Malých Levároch, kde nás aj obdarovali svojimi výrobkami. Alebo sme boli na maternej dúške v neďalekých lesoch pri Studienke. Poteší aj nenáročná opekačka v lese. Aktuálne máme naplánovaný výlet do centra BIVIO v Bratislave,“ vymenúvajú. Mimoriadne obohacujúce sú týždňové pobyty. V tomto roku vo Vstúpte zorganizovali liečebný pobyt v Bojniciach. „Po období, keď sme fungovali v obmedzenom režime, nestretávali sa intenzívne osobne, ale riešili poskytovanie terénnej sociálnej služby aj prostredníctvom online prostriedkov, boli takéto dni pre stmelenie kolektívu mimoriadne výživné. Klienti mali naplánované aj tri procedúry

denne, v kolose liečebného domu sa aj s pomocou asistentov rýchlo zorientovali. Skvele nás tu prijali, personál bol chápaný k potrebám a obmedzeniam, a tak sme si to spolu užili, vypli a zrelaxovali. Už teraz sa všetci pýtajú na to, kedy si to zopakujeme,“ dodáva riaditeľka K. Martinová.

Ak by sme to mali v krátkosti zhrnúť, vo Vstúpte kladú dôraz na individuálny láskavý prístup, na vytvorenie dôvery a partnerskej spolupráce. „To sú pre nás základné piliere pri sociálnej rehabilitácii. Máme rôzne typy klientov s rôznymi diagnózami. Majú Downov syndróm, či prvky autizmu alebo typický autizmus, Williamsov syndróm, či sú po detskej mozgovej obrne, kombinujú sa u nich rôzne formy zdravotného postihnutia, ale vždy sa ich snažíme spoločnými silami posúvať vpred. Dôležité je nájsť hranicu a netlačiť príliš, aby sa klient u nás cítil príjemne a tešil sa do centra každý deň na kamarátov, terapeutov, asistentky. Tie radostné zvitania po období, keď sme v prvej vlne pandémie mali zatvorené, nemali konca. To je pre nás najlepšie vysvedčenie, že sme spolu na dobrej ceste,“ uzatvára riaditeľka.

Vstúpte, n. o., okrem rehabilitačného strediska poskytuje aj sociálne služby v zariadeniach podporovaného bývania (v dvoch bytoch) pre siedmich klientov. Ľuďom s mentálnym postihnutím tiež zabezpečuje prácu vo vlastnej chránenej dielni. V malackom okrese je tak jedným z mála poskytovateľov komplexnej starostlivosti o mentálne postihnutých. Strategickým cieľom v súlade s pripravovaným Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Malaciek do roku 2030 a Komunitným plánom sociálnych služieb mesta do roku 2030, ku ktorých tvorbe boli zástupcovia organizácie prizvaní, je otvoriť samostatné zariadenie podporovaného bývania pre klientov – domu na samostatnom pozemku. Tak držme palce, aby sa to podarilo.

Text, foto: Vstúpte, n. o.

Rehabilitačné stredisko - ambulatná forma - DSS HRABINY, Nová Baňa

Domov sociálnych služieb Hrabiny, Nová Baňa zriadil Banskobystrický samosprávny kraj ako rozpočtovú organizáciu. Príoritou Domova sociálnych služieb Hrabiny je neustále skvalitňovanie podmienok poskytovania sociálnych služieb v zmysle platnej legislatívy. Filozofiou je poskytovať prijímateľom kvalitné sociálne služby v súlade so štandardmi sociálnych služieb a vytvárať dôstojné podmienky života. Klienti tak, aj napriek nepriaznivému osudu života, môžu žiť kvalitný a plnohodnotný život so zachovaním ľudskej dôstojnosti.

Sociálnu službu v našom zariadení poskytujeme ambulantnou, týždennou a celoročnou formou. Druhom poskytovanej služby v DSS Hrabiny je domov sociálnych služieb, rehabilitačné stredisko, zariadenie podporovaného bývania a špecializované zariadenie.

V rehabilitačnom stredisku v DSS Hrabiny poskytujeme sociálnu službu osobám, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby. Poskytujeme sociálnu rehabilitáciu, sociálne poradenstvo, pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby a stravovanie.

Rehabilitačné stredisko v DSS Hrabiny je zariadením poskytujúcim sociálnu službu ambulantnou formou. Činnosti v rehabilitačnom stredisku sú zamerané na rehabilitáciu sociálnych a pracovných návykov. Spoločne sa snažíme rozvíjať svoje vedomosti, zručnosti a procesom neformálneho vzdelávania sa vo voľnom čase tak zlepšiť samostatnosť našich klientov, ako aj zvýšiť ich podiel na spoločenskom a verejnom živote. Klienti majú možnosť naučiť sa základy práce s počítačom a využiť bezplatný prístup k internetu. Získavajú tu tak možnosť dozvedieť sa nové informácie, znásobiť svoje vedomosti. Počítače sa stali neodmysliteľnou súčasťou bežného života, a tak aj naši klienti tu získavajú možnosť elektronickej komunikácie s verejnými inštitúciami či svojimi blízkymi. Odbúravajú sa tým niekedy nezdolateľné bariéry.

Ďalej sa v rehabilitačnom stredisku zameriavame na ergo-terapeutickú činnosť. Tu sa snažíme u našich klientov rozvíjať pracovné návyky, esteticko-výtvarné cítenie a neformálnym spôsobom zároveň dochádza k precvičovaniu a rozvoju ich motorických funkcií. V prevažnej väčšine sme sa zamerali na vypletanie rôznych výrobkov z pedigu, ale naša paleta činností je široká a zahŕňa prácu s hlinou, korálikmi, sklom

či servítkami, aj menej známe techniky, akými sú enkaustika alebo práca s tekutou živcou.

Ďalším cieľom je zdokonaľovanie sa v domácich prácach a prehľbovaní svojej sebestačnosti. Snažíme sa tu klientom priblížiť základné práce v domácnosti, ako aj prípravu jednoduchých jedál, aby tak získali aspoň základné sebaobslužné návyky, samozrejme s individuálnym ohľadom na ich možnosti.

Bc. Lenka Psoťková,
sociálna pracovníčka DSS Hrabiny, Nová Baňa

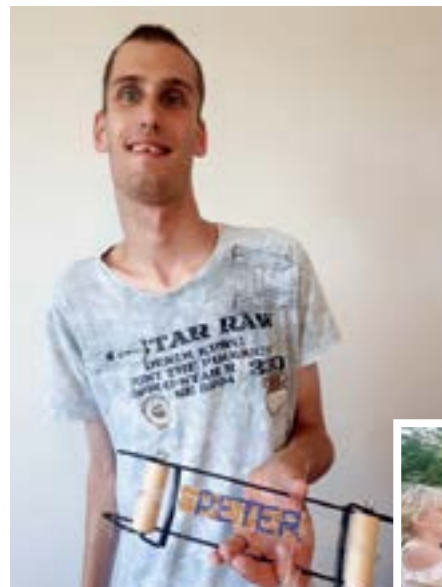
Bivio Bratislava

**DSS HRABINY,
Nová Baňa**

farby života

Vstúpte Malacky

ROSA Bratislava

19

Impulz Bratislava

farby života

Vstúpte Malacky

farby života

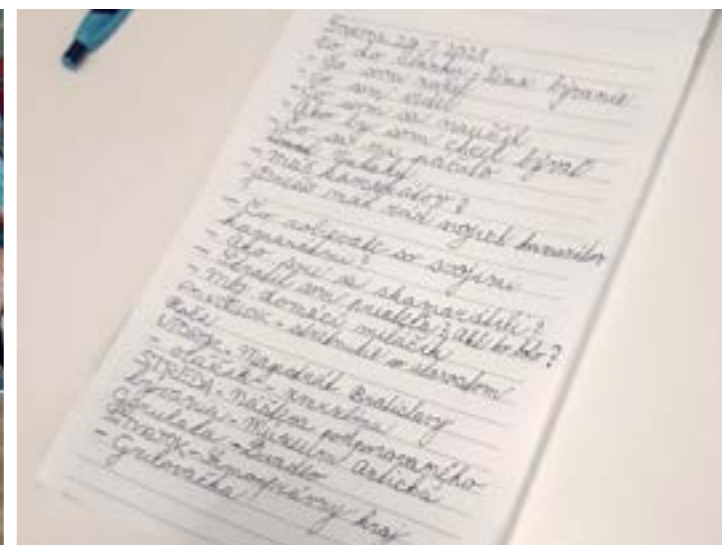
Letný pobyt sebaobhajcov

Letný workshop sebaobhajcov

farby života

Kopaničiarsky pohár

ZUBNÉ OŠETRENIE PACIENTOV V CELKOVEJ ANESTÉZII

Úvodom príbeh: Naša dcérka je ťažko zdravotne postihnutá, a keďže so zubárom nespôlupracuje, musí byť vždy ošetrovaná v narkóze. Kým bola menšia, ošetrili nás v Banskej Bystrici, ale aj tu, keď som potrebovala súrne riešiť bolesť zuba, pamätám si, že som volala niekedy v polovici októbra a sestrička mi dala termín na koniec januára. Sestričke som samozrejme vysvetľovala, že dcérka má veľké bolesti, vtedy nás z ľútosti zobral lekár na Sliači a po troch diazepamoch zub vpredu vytrhol. Neskôr sme dali dcérku ošetriť v Martine, ale teraz, keď sme sa išli objednať na zákrok v máji tohto roka (2019), nás v podstate bez vyšetrenia objednali na jún 2020, teda o 13 mesiacov.

Podotýkam, že dcérka brala vtedy lieky proti krvácaniu ďasien a na zmiernenie ich zápalu, pretože berie antiepileptiká, a tie jej spôsobujú veľké problémy. V marci nám skoro zomrela, schudla počas niekoľkých dní na 33 kg zo 44 kg, pretože mala také bolesti v ústach, že nebola schopná vôbec prijímať stravu a museli sme ju kŕmiť injekčnou striekačkou. S manželom sme boli bezradní, v súkromnom stomatologickom zariadení vo Zvolene nás odmietli ošetriť, pretože sa báli dcérkiných epi-záchvatov, vraj by mohli nastať komplikácie počas narkózy, a to si nezoberú na zodpovednosť.

Boli sme preto milo prekvapení, že nás zobrali v súkromnom stomatologickom zariadení v Nitre. Prvý raz mala význam preventívna prehliadka, ktorú jej spravili v sedácii, čiže miernej narkóze. Urobili jej dentálnu hygienu a aj RTG snímok, vďaka ktorému si pani doktorka s nami postupne prešla všetko, čo bude treba u dcérky riešiť a hlavne nám vysvetlila, kde má dcérka kaz a ako ďaleko je nerv, čo nám pomohlo zistiť, ktorý zub ju môže bolieť, a ktorý nie, lebo ona nám to povedať nevie. Potom nás objednali na ošetrovanie v celkovej anestézii, ktoré už máme absolvované. Pretože toto súkromné zariadenie nemá s poisťovňou zmluvu, museli sme si to samozrejme hrať sami. Podotýkam, že sme si to mohli dovoliť len preto, že manžel pracuje, inak by musela naša dcérka čakať v bolestiach tých 13 mesiacov a nebola by jediná. Veľa mamičiek takto postihnutých detí mi povedalo, že oni si to nemôžu dovoliť a budú v bolestiach čakať na Martin.

Je to hrozná situácia, pochopím, keď sa nedá pomôcť pri niektorej diagnóze, tak sa nedá, ale pri bolesti zuba stačí

navštíviť lekára a samozrejme nie vždy, ale väčšinou je to problém. Nezanedbateľný je aj fakt, že prevencia u týchto ľudí je neskutočne dôležitá, pretože riešiť ich ústnu hygienu je komplikované a vytrhať zuby, keď je už zle nepovažujem za ideálny krok. Keď som zašla na pobočku poisťovne Dôvera, pani mi povedala, že nám nič z ošetrovania nepreplatia, pretože zariadenie nemá s nimi zmluvu a okrem toho, aby niekomu niečo preplatili, musí sa žiadať dopredu a neviem si dobre predstaviť, že keď niekoho bolí zub, tak požiadajú svoju poisťovňu a čaká 30 dní na odpoveď či budú ochotní mu nejaké peniaze vôbec dať. Nedostatok stomatologických zariadení schopných ošetrovať pacientov v narkóze zdôvodňujú tým, že je málo zubných lekárov.

Preto, keď sa nájde zariadenie, ktoré je ochotné takýto zákrok urobiť, mali by sme mať nárok na preplatenie ošetrovania, veď predsa pri platení dostaneme bloček so sumou, akú sme zaplatili. Hoci ani toto nie je úplne ideálne riešenie, pretože nás nemusia všade zoberať, ak sa budú báť možných komplikácií, ako to bolo v našom prípade vo Zvolene. No aspoň je nejaká šanca, že sa niekde zľutujú a nenechajú človeka trpieť. Podpísala by som aj to, že akékoľvek riziko beriem na seba, len aby sme dcérke pomohli. Veď každý z nás už zažil, čo je to bolesť zuba a čakať už len v čakárni u zubára je celá večnosť, nieto ešte mesiace, či rok! Existuje relatívne veľká skupina na Facebooku, ktorá podporuje riešenie tejto problematiky (podľa vyjadrenia administrátorky tejto skupiny ich bude aj viac ako 500).

•••

Tento príbeh bol začiatkom cesty. Ešte v roku 2019 sa na nás obrátila zúfalá mamička, ktorá chcela riešiť problém nielen svojej rodiny, ale všetkých, ktorých sa to týka. Písala na ministerstvo, obrátila sa na komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím, na poslankyňu Žitňanskú a na ZPMP v SR. Na základe toho sme v októbri 2019 zaslali list ministerke zdravotníctva Andrei Kalavskej so žiadosťou o hľadanie riešenia tohto problému. Ministerstvo zdravotníctva SR nám v novembri 2019 odpísalo. V rámci zdôvodnenia aktuálnej situácie odznelo viacero informácií, avšak jednu považujeme za mimoriadne nebezpečnú, pretože dáva dôvod na obhajobu stavu. Ide o nasledujúce tvrdenie, cit.: Zároveň

zdravotná starostlivosť

v nemocniciach je nedostatok anesteziológov, čo často vedie k odkladu ošetrovania práve týchto pacientov, pretože nejde o život ohrozujúce stavy. Z nášho pohľadu ide o veľmi diskriminačný prístup k tomuto problému. Existuje veľa ochorení či úrazov, ktoré bezprostredne neohrozujú život človeka, napriek tomu ich lekári ihneď riešia. Ako príklad môžeme uviesť zlomenú nohu. Samotný úraz vo väčšine prípadov neohrozuje človeka priamo na živote, avšak nevieme si predstaviť, že by pacient čakal na ošetrovanie niekoľko mesiacov. Hneď sa to rieši i preto, že sprievodným javom zlomenej končatiny je aj neznesiteľná bolesť. Neznesiteľná bolesť je však aj bežným prejavom problémov so zubami. Nehovoriac o tom, že neriešený problém so zubami môže spôsobiť aj zásadnejšie komplikácie a choroby, ktoré už život môžu priamo ohroziť.

V liste sme zároveň dostali zoznam pracovísk, ktoré v tom čase poskytovali zubno-lekárske ošetrovanie pacientom v celkovej anestézii aj s informáciami o čakacích lehotách na ošetrovanie.

Hoci informácie o čakacích lehotách na jednotlivých pracoviskách sú podľa našich skúseností dlhšie, aj tie uvedené v liste Ministerstva zdravotníctva SR hovoria za všetko. Z celkovo ôsmich pracovísk, ktoré predmetné ošetrovanie poskytovali, bola čakacia lehota menej ako jeden mesiac iba na jednom pracovisku. Štandardne bola čakacia lehota uvedená v dĺžke 2 a viac mesiacov, v niektorých prípadoch rok a dokonca viac.

Ministerstvo zdravotníctva SR nás v liste zároveň informovalo aj o tom, že akútne stavy je možné prijať na hospitalizáciu okamžite. Bohužiaľ, aj tu naše skúsenosti hovoria o opak. Argument, že akútne stavy riešia hneď, nie je pravdivý.

V marci tohto roka sme s našou dcérou zažívali obdobie, keď nám schudla za pár dní viac ako desať kíľ z dôvodu silného zápalu ďasien spôsobeného antiepileptikami. Keď už úplne prestala prijímať akúkoľvek potravu, nedokázali sme jej podávať lieky a jej stav sa náhle zlepšil. So stále pretrvávajúcím a liečeným zápalom ďasien sme išli v máji do Martina a pani doktorka v podstate po žiadnom prezretí zubov skonštatovala, že jej ošetrovanie zubov netreba. To bolo, myslím, že v stredu a v piatok nás z milosti zobrali do Nitry a skonštatovali zápal ďasien, urobili zubnú hygienu aby sa pomohlo podráždeným ďasnám a prešli si s nami, čo všetko sa musí ošetriť.

STRETNUTIE NA MINISTERSTVE ZDRAVOTNÍCTVA SR

Na pôde ministerstva sa 03. 09. 2020 uskutočnilo stretnutie týkajúce sa zubného ošetrovania ťažko zdravotne postihnutých pacientov vyžadujúcich si z dôvodu neschopnosti spolupráce s lekárom ošetrovanie v celkovej anestézii. Na stretnutí sa zúčastnili jednak zástupcovia MZ SR, ale najmä hlavná odborníčka MZ SR za zubné lekárstvo, zástupcovia stomatólogov a zástupcovia všetkých zdravotných poisťovní, komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím. Zúčastnili sme sa aj my za ZPMP v SR a mamička, ktorá iniciovala podnet. Obsahom stretnutia bola snaha posunúť riešenie problému smerom k spokojnosti pacientov. Odznelo viacero argumentov a odôvodnení, prečo je situácia taká, aká je. V rámci dohodnutých výstupov boli najdôležitejšie tieto:

Zástupcovia stomatólogov spolu s predstaviteľmi zdravotných poisťovní pripravujú do konca septembra 2020 dáta, ktoré umožnia jednak definovať predpokladaný počet takýchto pacientov a aj vyčíslíť reálnu potrebu a geografické rozmiestnenie špecializovaných pracovísk, zároveň budú slúžiť aj ako podklad k finančnej náročnosti pripravovaných opatrení. Spracované dáta budú slúžiť ako podklad na stretnutie (plánované na október), na ktorom bude rozobratá možná koncepcia riešenia problému.

Do konca roka 2020 bude spracovaná koncepcia riešenia tejto problematiky. Bolo dohodnuté, že o priebežnom stave riešenia problému budú informovaní aj zástupcovia pacientskych organizácií.

Vzhľadom na to, že sme neboli priebežne informovaní o žiadnych konkrétnych krokoch, ktoré boli dohodnuté na spomínanom stretnutí, o problematike sme informovali aj na Výbore pre osoby so zdravotným postihnutím 4. decembra 2020. Vtedajší štátny tajomník ministerstva MUDr. Peter Stachura, Dr. med., MBA informoval výbor o pracovnom stretnutí zo septembra 2020. Potvrdil dohodu z uvedeného stretnutia, že stanoví rozsah diagnóz a zdravotné výkony, ktoré by mali byť týmto pacientom plne hrazené zo zdrojov verejného zdravotného poistenia všetkými zdravotnými poisťovňami. MUDr. Igor Moravčík, prezident Komory zubných lekárov doplnil štátneho tajomníka, že je zámer, aby zubné ambulancie vznikli hlavne pri ústavných zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR. Odvtedy sme nemali žiadne ďalšie novinky. Preto sme sa v lete 2021 obrátili na komisárku pre osoby so zdravotným

postihnutím, či ona nemá viac správ. Informovala nás o liste, ktorý jej zaslalo Ministerstvo zdravotníctva SR v júni 2021. Okrem informácií o komunikácii ministerstva s jednotlivými zdravotnými poisťovňami a o číslach vykonaných lekárskech zákrokoch v materiáli odzneli z nášho pohľadu odzneli dve zásadné informácie.

- 1. Od 18. 12. 2020 bola opätovne otvorená ambulancia zubného lekárstva v DFNSP v Banskej Bystrici, čo považujeme za pozitívum.**
- 2. Čakacie lehoty sa na ošetrovanie v celkovej anestézii sa zásadne nezmenili, čím považujeme problém za nevyriešený.**

Práve to, že za dva roky sa v problematike ošetrovania zubov v celkovej anestézii neudialo prakticky nič zásadné, bol dôvod na opätovné zaradenie bodu do programu Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím.

Spracovali: Mgr. Marián Horanič, PhDr. Iveta Mišová

SOCIÁLNE PORADENSTVO

OTÁZKA

Mohli by ste mi poradiť, ako postupovať, keď sa už nedokážeme sami doma postarať o dospelého syna s mentálnym postihnutím?

Podľa platnej legislatívy (Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a Zákon č. 447/2007 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov) sú tieto možnosti ďalšej starostlivosti:

1) Opatrovateľská služba

Zamestnanec opatrovateľskej služby je zamestnancom obce/mesta, resp. neverejného poskytovateľa, ktorý pre samosprávu túto službu vykonáva. Služba by sa o syna starala v domácnosti, kde býva. Poskytuje ju obec/mesto (resp. nezisková organizácia, v ktorej si ju samospráva objedná). Obec/mesto podľa miesta trvalého bydliska dieťaťa posúdi a určí rozsah potreby opatrovania v hodinách.

Výhody: syn zostane v domácom prostredí.

Nevýhody: poskytuje sa prevažne v pracovných dňoch, obvyčajne v rozsahu max. 8 hodín denne. Ako je nám známe, len málo obcí/miest ju poskytuje vo väčšom časovom rozsahu.

hu, aj keď je potreba opatrovania väčšia. Preto sa väčšinou kombinuje so starostlivosťou rodiny.

Za opatrovateľskú službu sa platí úhrada podľa príjmu opatrovanej osoby.

Opatrovateľskú službu **nemožno** poskytnúť osobe:

- ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba,
- ktorá je opatrovaná fyzickou osobou poberajúcou peňažný príspevok na opatrovanie,
- ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu,
- ktorej je nariadená karanténa pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení touto nákazou.

2) Peňažný príspevok na opatrovanie

Na poskytnutie tohto príspevku musí byť syn posúdený ako osoba s ťažkým zdravotným postihnutím (ŤZP). Služi na zabezpečenie pomoci pri úkonoch sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť, realizovaní sociálnych a vzdelávacích aktivít. Peňažný príspevok sa poskytuje za stanovených podmienok osobe, ktorá osobne opatruje osobu s ŤZP odkázanú na opatrovanie. Pomáha v tom, čo ste vykonávali vy ako rodičia. Opatrovať dieťa môže manžel, manželka, rodič, náhradný rodič, súdom ustanovený opatrovník, dieťa, starý rodič, vnuk, vnučka, súrodenec, nevesta (aj ovdovená žena po synovi svokry alebo svokra), zať (aj ovdovený muž po dcére svokry alebo svokra), svokor, svokra, švagor, švagriná, neter, synovec fyzickej osoby s ŤZP alebo iná osoba, ktorá býva s fyzickou osobou s ŤZP.

sociálna poradňa

Osoba, ktorá opatruje osobu s ŤZP, môže vykonávať aj iné zamestnanie, ale jej mesačný príjem z tohto zamestnania nesmie byť vyšší ako dvojnásobok sumy životného minima. Od 1. 07. 2021 je suma životného minima 218,83 €. Teda osoba môže zarobiť najviac 437,66 €. Vykonávanie zamestnania nesmie byť v rozpore s účelom a rozsahom opatrovania.

Všetky podrobnosti o príspevku nájdete na webovej adrese Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR // www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/penazne-prispevky/pp-opatrovanie/.

Žiadosť sa podáva na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta trvalého bydliska dieťaťa, kde vám podajú všetky potrebné informácie. Úrad dieťaťa aj posúdi na základe doložených lekárskeho vyšetrenia a rozhodne o priznaní príspevku na opatrovanie.

- **Výška príspevku od 1. 07. 2021:**

- **Ak opatrovanie vykonáva osoba v produktívnom veku:**

Základná výška peňažného príspevku je mesačne **508,44 €** pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP.

Poberateľ príspevku na opatrovanie je tzv. poistencom štátu, a teda štát za neho platí poistné na dôchodkové poistenie a zdravotné poistenie.

- **Ak opatrovanie vykonáva dôchodca:**

Vtedy sa neskúma a nezohľadňuje príjem opatrovanej osoby s ŤZP a suma peňažného príspevku na opatrovanie je mesačne **254,22 €** pri opatrovaní jednej osoby s ŤZP.

Táto služba sa môže kombinovať s pobytom v dennom (ambulantnom) zariadení. Vtedy sa príspevok kráti podľa toho, ako dlho sa poskytuje služba v zariadení (do 20 hodín/nad 20 hodín týždenne).

Príspevok sa znižuje, ak je opatrovaná osoba s ŤZP poberateľom zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť, príspevok sa zníži o sumu zvýšenia dôchodku pre bezvládnosť.

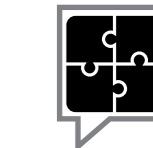
3) Umiestnenie do zaradenia sociálnych služieb (ZSS) s celoročnom pobytovou službou – domov sociálnych služieb (DSS) alebo zariadenia podporovaného bývania (ZPB)

Na poskytovanie tejto služby musí byť osoba posúdená vyšším územným celkom (VÚC) podľa miesta jeho trvalého bydliska na odkázanosť na tento druh služby (DSS alebo ZPB). Posudzovanie sa robí na základe žiadosti a doložených lekárskeho nálezov. Odporúčame pozrieť si stránku vyššieho územného celku a kontaktovať sociálny odbor. Na odbor alebo priamo do vybraného zariadenia si podávate žiadosť o zabezpečenie, resp. poskytnutie služby. VÚC ju poskytne spravidla vo svojom zariadení, ktorého je zriaďovateľom alebo si ju objedná u iného verejného alebo neverejného poskytovateľa.

Rodič má možnosť vybrať si zariadenie aj mimo kraja. Zoznam zariadení sociálnych služieb v SR nájdete v **Centrálnej registri poskytovateľov sociálnych služieb**, ktorý vedie Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. <https://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb/>

Spracovala: Mgr. Ľubica Vyberalová

Pohľad na sociálne podnikanie, alebo... PRÍĎTE DO BIVIO!

sociálne podnikanie

V priebehu troch rokov platnosti Zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch vzniklo na Slovensku vyše 400 registrovaných sociálnych podnikov.

Mnohé z nich už existovali aj pred platnosťou tohto zákona, ale veľa vzniklo až na jeho základe.

Vďaka sociálnym podnikom získavajú možnosť pracovať ľudia, ktorým sa nedarí zamestnať sa na otvorenom trhu práce. Medzi nich patria aj ľudia s mentálnym postihnutím. V našom združení si uvedomujeme, že ľudia s mentálnym postihnutím sú mimoriadne znevýhodnenou skupinou na trhu práce a iba veľmi ťažko si hľadajú pracovné uplatnenie. Aj preto sme už v októbri 2018 založili registrovaný sociálny podnik BIVIO. Treba povedať, že okrem samotného podnikania sa v našom sociálnom podniku venujeme aj príprave mladých ľudí s mentálnym postihnutím na zamestnanie. Rozbeh a rozvoj nášho podnikania bol zásadne poznačený príchodom koronakrízy. Znížená mobilita osôb negatívne ovplyvnila obsadenosť hotela, platné opatrenia v čase rôznym spôsobom ovplyvňovali kapacitu a možnosti poskytovania stravy v našej reštaurácii.

Obmedzenie prevádzok verejného stravovania a ubytovacích zariadení zase znamenalo zníženie zákaziek pre našu práčovňu.

Jednoducho, oblasti, ktorým sa venujeme v našom podnikaní, patrili medzi tie najviac zasiahnuté pandémiou.

Napriek tomu sme prežili a stále fungujeme. Stále veríme, že BIVIO je správnym riešením pre zamestnávanie ľudí s mentálnym postihnutím.

Bolo to veľmi náročné obdobie. Na jednej strane naše výdavky zásadne neklesli, príjmy však áno, čo spôsobilo našu negatívnu bilanciu. Niektoré mesiace sme prežili iba vďaka úveru. Aj napriek postupnému uvoľňovaniu opatrení zaostáva nárast počtu zákazníkov za našimi očakávaniami.

Veľkým sklamaním bolo pre nás nastavenie Národného projektu Investičná pomoc pre sociálne podniky, ktorý má ambíciu podporiť rozvoj sociálneho podnikania na Slovensku. Nielenže podniky pôsobiace v Bratislavskom samosprávnom kraji nie sú oprávnenými žiadateľmi, ale aj ďalšie kritériá vylučujú získanie podpory pre podniky, ktoré pôsobia na trhu už dlhšie, prípadne neplánujú zvyšovať počet svojich zamestnancov.

Naše združenie je členom Aliancie pre sociálnu ekonomiku, ktorá je jednou zo strešných organizácií sociálnych podnikov. Aj vďaka tomu máme informácie o tom, že o podporu za stanovených podmienok je iba veľmi malý záujem a môže sa stať, že veľká časť zdrojov na to určených bude nevyužitá. Nádejali sme sa, že aj vďaka Národnému projektu sa nám podarí prekonať náročné obdobie. Zatiaľ to takto nejde. Zachrániť nás môžu iba naši zákazníci. Tí, ktorí sa rozhodnú využiť naše služby a pomôžu tak ľuďom s mentálnym postihnutím žiť plnohodnotný život.

Radi by sme vyzvali i naše členské organizácie, aby viac využívali možnosti ubytovania, stretnutí či osláv v BIVIO.

Ďakujeme všetkým našim zákazníkom a pozývame všetkých, ktorí nás ešte nenavštívili, aby sa prišli presvedčiť, že aj ľudia s mentálnym postihnutím dokážu a môžu pracovať.

Mgr. Marián Horanič

Dr. Vel a jeho rehabilitačná metóda

Špeciálne vyvinutú liečbu detí s detskou mozgovou obrnou a autizmom praktizuje Dr. Vitalii Vel so svojím tímom v hlavnom meste Poľska Varšave. Spočíva v ovplyvnení príčiny motorických dysfunkcií a mentálneho postihnutia dieťaťa. Ide o komplex terapeutických aktivít zameraný na odstránenie patologických zmien, ktoré mohli nastať v dôsledku nedostatku kyslíka a traumy počas tehotenstva a pôrodu.

V dôsledku perinatálnej encefalopatie a perinatálnej traumy dochádza k poškodeniu najdôležitejšieho orgánu, ktorý formuje osobnosť človeka – mozgu. To môže mať z dlhodobého hľadiska za následok vznik mozgovej obrny, autizmu či mentálneho postihnutia. Nedostatok prietoku krvi môže viesť k poruchám duševného vývoja, poruchám reči, motorických funkcií dieťaťa, ako aj k rozvoju mnohých ďalších problémov so sluchom, zrakom, koordináciou, motorikou, spomaleniu rastu zubov, poruchám spánku, bolestiam hlavy a záchvatom. Rehabilitačná metóda Dr. Vela obnovuje krvný obeh v mozgovom kmeni, mozočku a ďalších častiach mozgu. Ide o bezbolestnú rehabilitáciu dieťaťa, ktorá je schopná minimalizovať príznaky detskej mozgovej obrny, autizmu a rôznych kognitívnych porúch. Je založená na odstránení patológie krčnej chrbtice (ako jednej z príčin vyššie uvedených porúch), ktorá vedie k obnoveniu prenosu nervových impulzov, odstráneniu nedostatku kyslíka v mozgu a mieche a odstráneniu účinkov organických chorôb nervového systému (paréza, kontraktúry, svalová slabosť).

METÓDY LIEČBY

Terapia Dr. Vela spočíva v korekcii mäkkej chrbtice, ktorá ovplyvňuje muskuloskeletálne štruktúry tela, aby sa znížila hypertonia svalových skupín a zároveň sa odstraňuje bolesť. Pomocou tejto techniky je možné odstrániť príčiny chorôb nielen kostrového systému, ale aj rôznych chorôb vnútorných orgánov.

Základnou myšlienkou je:

- schopnosť ovplyvniť štruktúry kostnej drene človeka,
- zmierniť svalové napätie a odstrániť syndróm súvisiacej bolesti,
- prispieť k zvýšeniu amplitúdy pohybov v postihnutých kĺboch,

- obnoviť pohyblivosť v segmente chrbtice,
- posilniť a stimulovať lokálnu mikrocirkuláciu,
- obnoviť prenos nervových impulzov a obnoviť tok mozgovomiechového moku do normálu.

Pri liečbe detí s diagnostikovaným psychomotorickým oneskorením alebo detskou mozgovou obrnou používa **bezbolestnú korekciu chrbtice**. Korekcia mäkkých tkanív je metóda ošetrovania celého organizmu manuálnymi vplyvmi na pohybový aparát a vnútorné orgány, ktoré zahŕňajú samoregulačné mechanizmy tela, a je obohatená o osteopatické techniky.

Na Klinike Dr. Vela vo Varšave využívajú viaceré formy rehabilitácie:

- **Kinezioterapia** je jednou z foriem rehabilitácie, pri ktorých sa konkrétny terapeutický výsledok dosahuje cvičením v oblasti terapeutickej gymnastiky. Táto metóda má vedecký a praktický rozmer – spája poznatky z oblasti medicíny, pedagogiky, anatómie a fyziológie s cieľom liečiť, zlepšovať a udržiavať zdravie. Používa sa aj na prevenciu relapsov a v prípade detí podporuje psychoemotívny vývoj.
- **Kraniosakrálna terapia** je mimoriadne dôležitým smerom v manuálnej terapii a osteopatii. Je to metodika obnovy celistvosti ľudského tela obnovením jeho vnútorných vibrácií. Kraniosakrálna terapia je pre pacienta pohodlná a absolútne bezpečný spôsob. Je to jeden z typov manuálnej práce, ktorá ovplyvňuje fyzickú, psychoemocionálnu a duchovnú sféru človeka.
- **Neurorehabilitácia** je typ liečebnej rehabilitácie a zaisťuje obnovu funkcií poškodených oblastí centrálného nervového systému. Podľa moderných poznatkov sú základom skutočnej regenerácie a kompenzácie narušených funkcií v prípade poškodenia mozgu mechanizmy neuroplasticity, teda schopnosť rôznych oblastí centrálného nervového systému reorganizovať sa predovšetkým v dôsledku štrukturálnych zmien v mozgu. Medzi neurorehabilitačné metódy patrí: logopédia (pri problémoch s rečovým aparátom pri dysartrii, alalii, dysfónii a iných poruchách reči), masáž cervikálno-lopatkovej oblasti (slúži ako pomôcka pri liečbe problémov s rôznymi druhmi

duševných a rečových porúch u detí, ako aj pri prevencii vzniku hypertenzívnych chorôb, skoliózy, osteochondrózy a dokonca aj migrény, a tiež pomáha pri riešení únavy spôsobenej nespavosťou, rozptýlením, nadmernou podráždenosťou), magnetoterapia (*Trvalé magnetické pole* zlepšuje mikrocirkuláciu v tkanivách, stimuluje hojivé procesy, aktivuje imunitné reakcie, má protizápalové a upokojujúce účinky. *Nízkofrekvenčné variabilné pole* znižuje cievný tonus, zlepšuje periférny obeh, zlepšuje funkciu endokrinných žliaz, má mierny tlak znižujúci a protirakovinový účinok. *Nízkofrekvenčné striedavé pole* má stimulačný účinok na centrálny nervový systém.)

- **Transkraniálna mikropolarizácia** je relatívne nová metóda terapie pre pacientov s neurologickými a duševnými poruchami – je to terapeutický účinok nízkonapätového jednosmerného prúdu na mozgové bunky. Podstata tDCS spočíva v tom, že „pomáha neurónom navzájom sa spriatelieť“, t. j. podporuje vytváranie nových spojení v mozgu, a teda aj učenie, rozvoj reči a pohybov podľa toho, v ktorej oblasti je mozgová kôra stimulovaná.
- **Reflexná terapia** je metóda ošetrovania, ktorá využíva pôsobenie biologicky aktívnych bodov nachádzajúcich sa na koži pomocou rôznych fyzikálnych faktorov (ihly, kov, magnet, laserový lúč, pijavica, cigara z paliny, kamene, semená, kovové guľôčky alebo taniere). Vyvoláva všeobecnú a lokálnu reakciu tela vedúcu k obnoveniu rovnováhy v nervovom, imunitnom a endokrinnom systéme, k produkcii biologicky aktívnych látok, ktoré blokujú srdcové impulzy a vedú k úľave od bolesti, svalovej relaxácii, úľave od stresu, normalizácii motorických a vegetatívnych reakcií v tele, regulácii krvného tlaku.
- **Singletová oxygenoterapia** je nová metóda oxygenoterapie založená na použití singletových kyslíkových zmesí (zmes vodných pár prechádza ultrafialovým magnetickým aktivátorom). V neurológii sa táto metóda odporúča pri patológii mozgových ciev, vegetatívno-vaskulárnej dystónii, neurózach, astenických stavoch, kranio-cerebrálnych poraneniach a detskej mozgovej obrne. Použitie singletového kyslíka na liečbu kardiovaskulárnych chorôb normalizuje obsah hemoglobínu, červených a bielych krviniek v krvi, a tiež podporuje všeobecné zlepšenie

stavu pacientov a normalizáciu krvného tlaku. Singletová oxygenoterapia má pozitívny vplyv aj na stav imunitného systému, podporuje aktiváciu fagocytózy a znižuje autoimunitný tonus tela.

- **Terapia rázovou vlnou** – princíp tejto metódy je založený na účinku nízkofrekvenčných akustických vln na tkanivá ľudského tela. Využíva sa v urológii pri liečbe močových kameňov, v ortopédii na liečbu zlomenín, artrózy, v endokrinológii pri diabete pri hojení tzv. diabetickej nohy a aj v kardiológii pri angíne pectoris.

Profil

Vitalii Vel je autorom unikátneho konceptu „korekcie mäkkých tkanív kĺbov a chrbtice“, ktorý umožňuje nechirurgické a neinvazívne pôsobenie na patologické efekty poranení chrbtice na prácu mozgu, orgánov a telesných systémov. Metóda Dr. Vela sa úspešne používa aj na Ukrajine a v Rusku. Dr. Vel od roku 2003 už pôsobil v Kyjeve, v nemeckom Osnabrucku a v Detskom rehabilitačnom centre v Moskve. Pracoval aj s deťmi s diagnostikovaným autizmom a detskou mozgovou obrnou v delfináriu „Oskar“ na Ukrajine. Momentálne pracuje s obrovským úspechom v rehabilitačnom centre „Uniquecenter“ vo Varšave.

Kontakt pre Slovensko a Česko: Simona Galbavá
+421948366907

Zdroj: www.dr-vel.com

10 otázok pre... PhDr. Janu Matulovú

Rodina ma podporila, pretože vedeli, aké dôležité pre mňa bolo, aby v tom moji kolegovia nezostali sami...

Vedúca oddelenia sociálnej pomoci BSK Janka Matulová neváhala a na začiatku pandémie nastúpila ako krízová manažérka do Domova sociálnych služieb v Pezinku. Bola zodpovedná za životy desiatok klientov a zamestnancov. Dňom i nocou robila všetko potrebné a po večeroch dodávala seniorom nádej a odvahu zvládnuť ťažké chvíle. Za svoje odhodlanie postaví sa v marci 2020 neznámemu smrteľnému vírusu si odniesla až dve ocenenia – Výročnú cenu Samuela Zocha a ocenenie Sociálny čin roka.

- **Pôsobili ste na viacerých pozíciách, vždy však v oblasti sociálnych služieb. Práve tie boli koronakrízou veľmi zasiahnuté. Čo sa vo vašej práci zmenilo od marca 2020?**

Zrejme nebudem hovoriť iba za seba – ale zmenilo sa toho veľa. Dnes musíme byť všetci v sociálnych službách oveľa ostržitejší, musíme byť pripravení reagovať na náhle a veľké zmeny a ak je to len trochu možné, musíme predvídať. Táto práca si vždy vyžadovala aj poriadny kus osobnej obety, no za posledné dva roky sme si všetci siahli až na dno svojich fyzických a psychických síl, ktoré sme tejto práci dávali na úkor seba a svojich rodín.

- **V pezinskom zariadení DSS ste strávili 7 týždňov ako krízová manažérka. Koľko vám trvalo rozhodnúť vnútorný boj – ísť či nejsť?**

Rozhodnutá som bola hneď, ako som sa oboznámila s tým, čo sa v zariadení deje. Musela som sa však porozprávať s rodinou, rodičmi, synom. Treba si uvedomiť, že to bolo v čase, keď sme o nákaze nevedeli vôbec nič, iba to, že sa šíri nekontrolovateľne a je smrteľná. Preto som potrebovala počuť aj názor mojich blízkych. A oni ma podporili, lebo vedeli, aké dôležité pre mňa bolo, aby v tom moji kolegovia nezostali sami.

- **Ako reagovala vaša rodina, keď ste im oznámili, že odchádzate a nevíete na ako dlho?**

Všetci sme mali strach, ale rodičia ma vychovali k tomu, aby som bola zodpovedná nielen voči sebe, ale aj voči ľuďom,

ktorí „so mnou súvisia“. Aby som bola príkladom a aby som sa nikdy nebála postaviť za správnu vec a robiť aj ťažké rozhodnutia. Preto istým spôsobom aj ráтали s tým, že to urobím, a aj ma v tom, samozrejme, podporili.

- **Čo vám pomáhalo zvládnuť veľkú fyzickú aj psychickú záťaž počas toho náročného času?**

Moji kolegovia. Boli sme na jednej lodi a tým, že každý držal každého, sme sa držali navzájom. Robili sme si malé radosti, povzbudzovali sme sa a ak mal niekto slabú chvíľku, nebrali sme to ako zlyhanie, ale ako absolútne prirodzenú ľudskú reakciu. Kto si potreboval poplakať, poplakal si. Kto si potreboval zahrešiť, uľavil si. Kto sa potreboval rozprávať, mal ho kto vypočuť a kto potreboval počuť povzbudenie, dostal ho. Aj týmto chcem všetkým kolegom z Pezinka ešte raz poďakovať. Osobitné „ďakujem“ patrí mojej riaditeľke Odboru sociálnych vecí ÚBSK Marici Šikovej, ktorá mi telefón zdvihla aj o polnoci, aj nadržanom a vždy, skutočne vždy bola tou, ktorej som mohla povedať všetko. Bola a stále je mi veľkou oporou.

- **Každá skúsenosť nás formuje. Čo zmenilo tých 7 týždňov vo vašom živote?**

Ťažko to takto pomenovať. Ale môžem vás uistiť, že to vo mne zanechalo hlbokú stopu, a ako sa ukazuje – navždy.

- **Iste ste si „odniesli“ z tohto obdobia aj mnoho priateľstiev a osobnejších vzťahov s klientmi. Navštevujete ich?**

To viete, že áno. Pezinok už navždy bude mojou srdcovkou, rovnako ľudia tam, či už klienti, alebo zamestnanci. A som naozaj rada, že som tam stále vítaná, musím priznať, že kedykoľvek tam prídem, cítim, že tam zostal kus zo mňa.

- **Urobili by ste, s odstupom času, niečo inak?**

Na takto položenú otázku sa nedá odpovedať. Rozhodnutia robíme v nejakom konkrétnom reálnom čase, na základe toho, čo vieme, čo môžeme, čo očakávame, čo sa deje. V tom danom čase som urobila najlepšie rozhodnutia, aké som urobiť mohla. Nemenila by som nič. Aj preto, že – ako sa ukázalo – rozhodnutia, ktoré som robila s celým tímom, viedli k vyriešeniu situácie a záchrane všetkého, čo sa ešte zachrániť dalo.

- **V júni ste získali Výročnú cenu Samuela Zocha a v septembri aj ocenenie Sociálny čin roka. Čo pre vás tieto ceny znamenajú?**

Asi to, že verejnosť nezostala voči daniu v sociálnych službách slepá a ľahostajná. Tieto ceny nie sú totiž „mojimi cenami“, i keď som ich preberala ja. Sú to ceny rovnako aj pre mojich kolegov, a v širšom význame sú odkazom pre nás všetkých v sociálnych službách. Sú odkazom verejnosti, že nás vidia a že nám ďakujú za naše úsilie.

- **Celý profesijný život pôsobíte v sociálnych službách. Neuvažovali ste niekedy, že by ste chceli skúsiť aj inú oblasť pôsobenia?**

Ale áno, uvažovala. Tiež som len človek a tiež prišli momenty, keď som sa cítila nesmierne unavená, presvedčená, že už svojej práci nemám čo dať. Ale potom sa stretnem s nejakým naším klientom, a ten mi povie, že je šťastný, že ma vidí. Alebo sa stretnem s kolegami zo zariadení, ktorí mi poďakujú za pomoc a podporu a ja znovu cítim pôdu pod nohami a nesmiernu chuť pokračovať.

- **Pozeráte sa dnes na budúcnosť inak? Zmenili sa vaše plány, túžby, ciele?**

Nie, nezmenili. Zmenila sa len miera pokory a vďaky, ktorú cítim. Niežeby som ju predtým nemala, no dnes, hodnotiac všetko, čím sme si prešli, som vďačná za každú maličkosť, každý úsmev a každé milé slovo. Som vďačná za rodinu, za priateľov a za ľudskosť, ktorá sa v nás prebudila.

sebaobhajovanie

Stretnutie sebaobhajcov v Uherskom Hradišti

Na pozvanie Mgr. Lenky Kaňovskej, DiS vedúcej chráneného bývania Ulita, ktorého zriaďovateľom je Charita Uherské Hradište, sa 2 sebaobhajcovia zo ZPMP v SR, Darinka Krihová a Tomáš Grošmíd, zúčastnili na zaujímavom 2-dňovom stretnutí sebaobhajcov. Konalo sa v rámci akcie projektu PINOAK „Podpora inklúzie ľudí s mentálnym postihnutím v oblasti voľnočasových aktivít“. Už na vernisáži sme sa stretli so sebaobhajcami z Ulity, ktorých sme poznali len z online diskusie v máji 2021 na tému Bývanie.

Podujatie sa začalo 24. septembra 2021 vernisážou Výstavy fotografií očami ľudí žijúcimi v chránenom bývaní Ulita v krásnych priestoroch Reduty v Uherskom Hradišti. Tam sa konali aj všetky podujatia stretnutia.

Druhý deň prebiehali paralelne 2 programy. Vo veľkej sále sa realizovali voľnočasové aktivity, tvorivé dielne, pohybové hry, fotokružok a od 15. hod. koncert Music Band SEKEC. V malej sále sa program začal stretnutím s Marian Gellingovou z Holandska z nadácie Prokkelweek, ktorá sa s účastníkmi podelila o skúsenosti s prijímaním ľudí s mentálnym postihnutím do života miestnych komunít.

Pred viac ako 20 rokmi prišlo v Holandsku k významnej zmene – presunu ľudí s mentálnym postihnutím z veľkých inštitúcií do bývania v menších opatrovateľských domovov v miestnych komunitách (deinstytucionalizácia). Ale sťahovanie neznamenalo, že ľudia začali „žiť spoločne“.

Komunita sa stávala proti tomuto kroku s nedôverou. Zatiaľ čo veľké inštitúcie ohradzovali svoje nehnuteľnosti (väčšinou na vidieku) pre bezpečnosť svojich obyvateľov, miestni obyvatelia, susedia, oplotili svoj majetok, pretože nevedeli ako sa vyrovnáť so svojimi novými susedmi. V roku 2006 Marian Gelling iniciovala národné hnutie zamerané na spochybňovanie negatívnych stereotypov o osobách s mentálnym postihnutím a ich schopnostiach. Hnutie vyrastajúce zdola, s dôrazom na pozitívne skúsenosti a učenie praxou. To bol začiatok holandského Prokkelweeku, týždňa s rôznymi druhmi blízkych stretnutí: v škole, v miestnych komunitách, v práci, v obciach, ministerstvách, so susedmi, študentmi, pracovníkmi, profesionálmi a politikmi s ústrednou rolou samotných ľudí s mentálnym postihnutím. Hneď od začiatku to nebolo týždňové podujatie, najprv 1-dňové, neskôr 2-dňové. Teraz, po 15 rokoch, tisíce ľudí využívajú každoročné Prokkelweek na vzájomné spoznávanie. Podu-

jatia, vždy s prvkom aktivity, sa zameriavajú na ľudí, ktorí by sa za normálnych podmienok nestretli. Názov nadácie Prokkelweek zvolili neutrálne, v holandčine znamená toto slovo reflektovať, uvažovať nad tým. Najprv podujatie organizovala nadácia (2 zamestnanci). Na to vyzvali zapojené organizácie, aby príklady dobrej praxe odovzdávali ďalej. Časom už jednotlivé firmy, organizácie tieto podujatia zobrali za svoje, organizujú ich sami, nadácia im pomáha skôr metodicky. Ďalším podujatím bola panelová diskusia na tému Možnosti nezávislého bývania. Zúčastnili sa na nej zástupcovia samosprávy – vicestarosta a sociálna pracovníčka mesta, poslanci miestneho zastupiteľstva a zástupcovia charity. Mali sa čo obracať, aby zodpovedali na otázky sebaobhajcov! Aj v Česku majú samosprávy nedostatok obecných, štartovacích bytov, podmienky na ich výstavbu im diktuje vláda.

Stretnutie skupín sebaobhajcov sa začalo predstavovaním účastníkov, ktorí prijali pozvanie organizátorov, napr. Kyjov, Olomouc a nás – zo Slovenska. Naši sebaobhajcovia to zvládli vynikajúco. Porozprávali, kedy sa zapojili do stretnutí oni, čo im to dáva. Doplnila som ich v detailoch, kedy sa začalo pracovať so sebaobhajcami v ZPMP v SR a kde sme teraz. Informovali svojich kolegov o týždennom workshope na tému Bývanie v júli tohto roku v Bratislave. Pochválili sa aj s vydávaním časopisu To sme my, do ktorého prispievajú aj Darinka a Tomáš. Organizátorom sme venovali publikáciu Sebaobhajovanie – od myšlienky k činom a časopisy Informácie ZPMP s témou bývania a voľnočasových aktivít. Náročný deň sme zakončili na koncerte. Tancovať sa nám veľmi nechcelo, ale aj tam sme pokračovali v debatách s organizátormi a ostatnými sebaobhajcami.

Na záver vyslovujeme poďakovanie Ľubomírovi Krihovi, ktorý nás bezpečne dopravil na podujatie a zúčastnil sa aj na všetkých jeho akciách. Podľa jeho vyjadrenia dni v Uherskom Hradišti boli pre neho podnetné a príjemné.

Spracovala Mgr. Ľubica Vyberalová

Poznámka redakcie: A ZPMP v SR ďakuje Mgr. Vyberalovej za skvelú reprezentáciu a asistenciu počas oboch dní.

6 ROKOV KOMISÁRKY

príhovor komisárky

MILÍ PRIATELIA,

blíži sa koniec môjho funkčného obdobia komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím. Obvykle, keď sa jedno obdobie končí, je priestor na hodnotenie toho, čo sa podarilo, no aj toho, čo, žiaľ, ani pri vynaložení všetkého úsilia ešte nie je ešte ukončené.

Na stránkach tohto časopisu sme v predchádzajúcom období hovorili o tom, kto sa môže na mňa ako komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím obrátiť a ako môže podať podnet. Hovorili sme aj o tom, že pomoc, ktorú na úrade poskytujeme, je úplne bezplatná. Boli poskytnuté aj informácie o tom, kde je sídlo Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, odkiaľ pracujeme. Nájdete nás na adrese Račianska 153, 831 54 Bratislava – Rača, 6. poschodie. Telefonické spojenie je +421 2 20 42 03 09, +421911269021, email: sekretariat@komisar.sk.

ČO SA NÁM ZA UPLYNULÝCH ŠEŠŤ ROKOV PODARILO:

- Vytvorili sme funkčný úrad, kde pracujú odborníci špecializovaní na ochranu ľudských práv ľudí so zdravotným postihnutím, s ktorými sa môže každý osobne stretnúť a porozprávať o svojich problémoch. Všetci sme dostupní na telefónoch a emailoch. Dôležité je, že sa k nám každý dovoľá telefonicky a že na každý email vždy reagujeme. Túto prácu vnímam ako službu pre všetkých ľudí so zdravotným postihnutím a ich blízkych, a preto hľadáme vždy komplexnú pomoc. Úrad má vysokú flexibilitu a akčnosť, t. j. schopnosť okamžite reagovať a riešiť problémy ľudí so zdravotným postihnutím.
- Na našom portáli www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk informujeme širokú verejnosť priebežne o činnosti úradu. Transparentne je náš webový portál prepojený s vnútorným prostredím úradu – intranetom, čo znamená, že všetky informácie zverejnené na tomto portáli sú online prepojené s vnútornými administratívnymi postupmi a rozhodnutiami úradu. Na portáli zverejňujeme rôzne grafické zobrazenia o podnetoch, o spôsobe ich doručenia, vybavenia, územného členenia podnetov, aktivitách komisárky a zamestnancov úradu. Portál informuje aj o opatreniach na nápravu, ktoré sme uložili, a tiež ako sú tieto opatrenia plnené, o súdnych konaniach, do ktorých sme vstúpili, o podaných podnetoch na prokura-

túru, aby sme zmenili právoplatné rozhodnutie orgánu štátnej správy, o zameraniach podnetov a ich územného členenia alebo aj o tom, akí klienti sa na nás obracajú o pomoc z pohľadu ich zdravotného postihnutia. Na portáli sú zverejnené správy z monitoringov o dodržiavaní ľudských práv podľa jednotlivých rokov. Zverejňujeme tu aj stanoviská komisárky k rôznym právnym otázkam, rôzne vzory podaní, napr. vzor odvolania, žaloby na súd proti právoplatnému rozhodnutiu alebo návrh na súd na vrátenie spôsobilosti na právne úkony. Na začiatku pandémie COVID-19 sme vytvorili samostatnú sekciu COVID-19, v ktorej sme na jednom mieste zverejňovali z rôznych zdrojov informácie, postupy, usmernenia a aj sami sme vydávali usmernenia o postupoch ochrany pred COVID-19 a vyhľadávali sme a zverejňovali mnohé z nich aj v ľahko čitateľnom jazyku.

- Ukladaním opatrení na nápravu sa nám podarilo zmeniť veľa postupov úradov verejnej aj štátnej správy a zmeniť negatívne postoje zamestnancov týchto úradov k ľuďom so zdravotným postihnutím.
- Iniciovali sme zmenu veľkého množstva zákonov a uplatňovali sme zásadné pripomienky, aby vláda zákony zmenila.

V čom vidím pozitívny prínos konkrétne pre ľudí s mentálnym postihnutím:

Mnohé zmeny zákonov priniesli zlepšenie dostupnosti podpory a pomoci štátu zraniteľným osobám. Týkajú sa rôznych oblastí života ľudí s rôznymi druhmi zdravotného postihnutia.

Za nevyhnutnú pomoc považujem zo strany štátu podporu na uľahčenie života peňažnými príspevkami na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia podľa zákona č. 447/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov. Na základe našich zásadných pripomienok sa zmenil tento zákon v tom, že priznanie príspevku na osobnú asistenciu nie je obmedzené žiadnym zdravotným postihnutím, pričom bolo bežné, že ľudia s mentálnym postihnutím nemali „právo“ na priznanie tohto príspevku z dôvodu uvádzaného v rozhodnutiach úradov práce, že ľudia s mentálnym postihnutím si „nevedia riadiť a plánovať aktivity s osobným asistentom“. V oblasti kompenzácií sme ešte v roku 2017 iniciovali zmenu výpočtu

príhovor komisárky

príspevku na osobnú asistenciu a príspevku na opatrovanie, tak aby pre výpočet hodinovej sadzby osobnej asistencie a výpočet príspevku na opatrovanie bolo zrušené rozhodujúce kritérium – životné minimum a aby touto sumou bola minimálna mzda, ktorá sa bude každý rok valorizovať. Suma výpočet príspevkov sa zmenila na sumu minimálnej mzdy od 1. júla 2018. Od tohto dátumu sa na základe nášho návrhu na zmenu zrušilo krátenie príspevku na opatrovanie ak dieťa navštevovalo školu viac ako 20 hodín týždenne a rozšírili sa diagnózy pre priznanie parkovacieho preukazu. V tomto období sme niekoľkokrát žiadali odstrániť diskriminačnú vekovú hranicu 65 rokov pri rozhodovaní o príspevku na osobnú asistenciu a príspevku na kúpu osobného motorového vozidla. Keďže ministerstvo práce našim argumentom nechcelo vyhovieť, spracovali sme právnu analýzu a aj s doručeními podnetmi sme požiadali verejnú ochrankyňu práv, aby ako ústavný orgán oprávnený podať podnet na Ústavný súd SR, podala podnet z dôvodu rozporu zákona s medzinárodnou zmluvou. Verejná ochrankyňa práv tento návrh 4. septembra 2018 podala. Ústavný súd SR 2. apríla 2020 vydal nálež vo veci kompenzácií § 22 ods. 2 a § 34 ods. 3 – odstránil vekovú hranicu v príspevku na osobnú asistenciu a kúpu osobného motorového vozidla. Ústavný súd SR konštatoval, že dochádzalo k porušeniu Článku 5 a Článku 19 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Spracovali sme poslancový návrh na novelu zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov, vďaka tomu, že poslanci parlamentu sa s týmto návrhom stotožnili, došlo k zmene tohto zákona od 1. februára 2020 tak, že bolo odstránené právo vlastníkov bytov a nebytových priestorov nulovať právo človeka s obmedzenou mobilitou vybudovať bezbariérový prístup v spoločných priestoroch bytových domov namontovaním napr. schodiskovej plošiny alebo schodiskovej stoličky.

Od roku 2016 v každej správe o činnosti som navrhovala novelizovať § 24 a § 25 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti tak, aby komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím boli poskytované a sprístupňované údaje zo zdravotnej dokumentácie v rozsahu výkonu oprávnení podľa zákona o komisárovi. Uvedené oprávnenie úzko súvisí s výkonom pôsobnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím v oblasti ochrany práv pred mučením alebo krutým, neludským, či ponižujúcim zaobchádzaním

podľa Článku 15 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neludského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 26/1995 Z. z.). Vďaka poslancovému návrhu poslanci prijali túto právnu úpravu, ktorá nadobudla účinnosť 1. apríla 2021.

Výsledky našej práce prezentované v rôznych grafických zobrazeniach a analýzach v správach o činnosti komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sú často podkladom pre rôzne študentské, vedecké práce, ale sú aj inšpiráciou pre prípravu poslancových návrhov. Z týchto správ čerpal aj poslancový návrh na zmenu zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, účinný od 1. júla 2021, podľa ktorého si klient v zariadení sociálnych služieb môže zvoliť svojho dôverníka, a tomu je zariadenie povinné doručovať všetku zmluvnú dokumentáciu, informovať ho o použití obmedzovacích prostriedkov. Dôverník ako „predĺžená ruka“ klienta je oprávnený vyjadrovať sa ku všetkým otázkam života klienta v zariadení. Vďaka tejto právnej úprave súdy už nemôžu ustanoviť klientovi za opatrovníka zariadenie sociálnych služieb alebo zamestnanca tohto zariadenia.

Podarilo sa nám tiež dofinancovať ohodnotenie športovcov s intelektuálnym znevýhodnením za výsledky získané na špeciálnych olympiádach, vytvorili sme tlak na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR za významnej pomoci členov Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím.

JUDr. Zuzana Stavrovská,

Komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Pokračovanie v čísle 5 – 6/2021

Celoslovenský workshop sebaobhajcov

26. – 30. júla sme organizovali celoslovenský workshop sebaobhajcov. Unikátny päťdňový workshop umožnil sebaobhajcom z rôznych kútov Slovenska osobne sa stretnúť a zdieľať svoje skúsenosti v oblasti obhajoby a presadzovania ľudských práv, diskutovať o problémoch, ktorým čelia, o svojich úspechoch a zároveň hľadať odpovede na spoločné otázky. Téma dodržiavania ľudských práv je pre sebaobhajcov rovnako dôležitá, ako pre mnohých iných. Rozdiel je v tom, že sebaobhajcovia majú iba výnimočne príležitosť prezentovať svoje problémy, skúsenosti a predstavy na fóre na to určenom. Pritom každá nová skúsenosť môže pre ľudí s mentálnym postihnutím znamenať nové podnety a motivovať ich k aktívnejšiemu prístupu k životu a presadzovaniu vlastných práv.

Témou workshopu bol nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, čl. 19 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím s dôrazom na bývanie.

Účastníci diskutovali o možnostiach bývania pre osoby so zdravotným postihnutím (sociálne bývanie, bývanie prostredníctvom sociálnych služieb), oboznámili sa s kompetenciami v oblasti sociálnych služieb a bývania. Na Mestskom úrade v Bratislave Rači ich prijal starosta Mgr. Michal Drotován, na Magistráte diskutovali na tému bývania s viceprimátorkou Mgr. Lenkou Plavuchovou Antalovou, navštívili Úrad Bratislavského samosprávneho kraja, kde ich prijali podpredseda Mgr. Mikuláš Krippel, PhD. a riaditeľka odboru sociálnych vecí PhDr. Marica Šiková. Súčasťou workshopu bola návšteva Zariadenia podporovaného bývania Kresťanskej ligy pre pomoc mentálne postihnutým na Slovensku v Rusovciach. Workshop sa konal v priestoroch Centra BIVIO, jedinečného sociálneho projektu ZPMP v SR.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedné Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR.

MINISTERSTVO
SPRAVODLIVOSTI
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Deň krivých zrkadiel

31. augusta 2021 sa stretli obyvatelia a návštevníci Bratislavy s rodičmi, deťmi i dospelými ľuďmi s mentálnym postihnutím na tradičnej akcii zameranej na boj s predsudkami. Konala sa ako každý rok pod heslom „Sme iní, ale nie horší!, Chceme žiť s vami, nie vedľa vás!“

Pripravili sme pestrý program pre rodiny a pre všetkých, ktorí sa chceli zabaviť. Konala sa v záhrade Centra BIVIO ZPMP v SR. Na rôznych stanovištiach sa konali tvorivé dielne a aktivity. Originálne výrobky ponúkali zamestnanci a klienti chránených dielní a domovov sociálnych služieb. Súčasťou programu bolo ocenenie víťazov jubilejného 25. ročníka Výtvarného salónu ZPMP a grilovačka.

Deň krivých zrkadiel je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR, Nadácie Veolia a Nadácie ZSE. Na akcii spolupracovali Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR + Centrum BIVIO, DSS Sibírka, OZ Mládež ulice, Raná starostlivosť, n. o., Materské centrum Ráčík, OZ Krasňanko, IMPULZ ZPMP v Petržalke a DSS PRIMA.

ZPMP v SR realizovalo výstavu fotografií ilustrujúcich 15 rokov Dňa krivých zrkadiel, pod názvom 15 rokov... radosti,

správy z centrály

lásky, porozumenia... Výstava sa konala na Vajanského nábreží v Bratislave v čase 27. 08. – 14. 09. 2021. Autorom fotografií bol Mgr. Art. Boris Németh.

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nadácia
VEOLIA

NADÁCIA
ZSE

Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím

Zasadnutie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím sa konalo 28. septembra formou online. Zo strany MPSVR SR zazneli aktuálne informácie o príprave návrhu novely zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, o príprave Strategie dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti a informácia o príprave návrhu novely zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a stanovisko k pripomienkam organizácií osôb so zdravotným postihnutím predložených v rámci MPK. Viaceré z pripomienok MVO neboli akceptované, MPSVR SR argumentovalo, že resahovali pripravovanú novelu a že by mali veľký dosah na štátny rozpočet. I. Mišová opakovanne otvorila problematiku zubného ošetrovania v narkóze, na základe diskusie Výbor prijal uznesenie, že odporúča vznik pracovnej skupiny pri MZ SR s cieľom urýchlenia riešenia danej situácie. Ďalší problém, ktorý na Výbore otvorila, sa

správy z centrály

týkal financovania sociálnych podnikov v Bratislavskom samosprávnom kraji. Pri súčasne nastavených podmienkach nemajú tieto sociálne podniky šancu uchádzať sa o investičnú pomoc.

Viac informácií: <https://www.employment.gov.sk/sk/vybor-pre-osoby-so-zdravotnym-postihnutim/>

Septembrové stretnutia

2. septembra mali v BIVIO zástupcovia Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR a ZPMP v SR pracovné stretnutie s europoslankyňou Miriam Lexmannovou. Diskutovali sme o mnohých dôležitých témach a veríme, že toto stretnutie napomôže vyriešiť niektoré problémy, ktoré trápia osoby so zdravotným postihnutím.

Zúčastnili sme sa na celoslovenskom zhromaždení sociálnych podnikov v Banskej Bystrici, ktoré **6. septembra** zorganizovala Aliancia pre sociálnu ekonomiku. Na zhromaždení sa pomenovali hlavné problémy a prezentovali konkrétne potreby a požiadavky. Závery zhromaždenia asociácia predloží všetkým zainteresovaným štátnym orgánom.

Viac informácií: <https://www.ases-slovensko.sk/2021/09/13/celostatne-zhromazdenie-socialnych-podnikov/>

Sociálny čin roka

MPSVR SR ocenilo celkovo 33 ľudí a kolektívov z celého Slovenska. Za oba roky (2019 a 2020) zvlášť oceňovalo ministerstvo sociálne činy vo viacerých kategóriách. Patrili sem ocenenia pre zamestnan-

cov na oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pre zamestnancov centier pre rodiny a deti. Zvláštna kategória niesla názov Sociálny čin roka, v rámci ktorej za oba roky oceňoval rezort zväčša jednotlivcov, prípadne skupiny. Medzi nimi rezort ocenil napríklad aj intervenčný tím Ministerstva zdravotníctva SR ako súčasť krízového riadenia v „covidových“ zariadeniach sociálnych služieb. Ocenenia rozdal ministerstvo aj v kategórii Špeciálne ocenenie.

Zdroj: <https://www.teraz.sk/ekonomika/m-krajniak-odovzdal-ocenenia-za-social/575869-clanok.html>

Medzi ocenených patrila i PhDr. Jana Matulová, s ktorou sme realizovali rozhovor. Platforma rodín detí so zdravotným postihnutím vďaka projektu Rodičia rodičom realizuje misiu, ktorá podporuje rodiny detí s akýmkoľvek zdravotným znevýhodnením, snaží sa tlmočiť ich potreby a presadzovať ich práva v spoločnosti. Cieľom programu je posilniť kompetencie rodín detí so zdravotným znevýhodnením a znížiť aj týmto spôsobom ich odkázanosť.

Redakcia oceneným srdečne gratuluje!

Invalidné dôchodky pre autistov

Parlament prijal novelu zákona o sociálnom poistení, účinnosť nadobúda od 1. novembra 2021. Je to dobrá správa pre tie osoby, ktoré majú poruchy autistického spektra a podajú si žiadosť o invalidný dôchodok. Doplnila sa príloha č. 4, kapitola V. položka 9:

Poruchy autistického spektra (detský autizmus, atypický autizmus, Rettov syndróm, iná detská dezintegračná porucha, hyperaktívna porucha spojená s mentálnou retardáciou a stereotypnými po-

hybmi, Aspergerov syndróm, iné poruchy autistického spektra, nešpecifikované poruchy autistického spektra):

- a. bez narušenia intelektu, pri dobrej slovnej komunikácii, s miernejším narušením sociálnych interakcií, schopnosť aplikovať získané vedomosti v praktickom živote – **strata poklesu schopnosti zárobkovej činnosti v % 45 – 60,**
- b. kvalitatívne narušenie sociálnych interakcií, kvalitatívne narušenie komunikácie, veľmi obmedzený rozsah záujmov a aktivít, bez ohľadu na vzdelanie – **strata poklesu schopnosti zárobkovej činnosti v % 75 – 100.**

